

Mediernes fremstilling af finanskrisen

– en analyse af BT og Berlingskes dækning af finanskrisen i august, september og oktober 2008

Forfattet af Kresten Madsen

Ved Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet

Kandidatkurs, HT12

Handledar: Tobias Olsson

Examinator: Johan Jarlbrink

Abstract:

Forfatter: Kresten Madsen **Titel:** Mediernes fremstilling af finanskrisen – en analyse af BT og Berlingskes dækning af finanskrisen august, september og oktober 2008 **Ved:** Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet

Mediernes rolle i samfundet bliver alt mere vigtig, jo flere platforme medierne agerer på, og plads de optager i vores hverdag. Med udgangspunkt i den nye medie agenda som udspillede sig med finanskrisens globale indtog omkring den 15. september 2008 hvor den amerikanske investeringsbank Lehman Brothers gik konkurs, søger opgaven at klarlægge hvordan to landsdækkende danske aviser: henholdsvis formiddagsavisen BT og morgenavisen Berlingske dækkede finanskrisen over august, september og oktober 2008. Ved brug af en kvantitativ søgeordsanalyse, en kvantitativ indholdsanalyse og en kvalitativ vinkling og narrativ analyse, undersøges omfanget af dækningen, brugen af eksperter, vinklingen og fortællingen. Artikler fra BT og Berlingske indeholdende ordet ”finanskrisen” over de tre måneder, udgør materialet til analysen. Opgaven konkluderer at de danske medier ikke synes at være særskilt interesseret i finanskrisen før den 15. september 2008, hvorefter en hel ny medie agenda synes at tage form, og finanskrisen får overordentligt meget plads. Eksperterne synes generelt at være optimistiske omkring finanskrisen op til investeringsbankens kollaps, med et tydeligt pessimistisk skifte efterfølgende. Som ventet viser analysen at formiddagsavisen BT i høj grad vælger at perspektivere artiklerne fra en mikroorienteret vinkel, med fokus på individet, hvorimod morgenavisen i højere grad beskæftiger sig mere makroorienteret, med perspektiv på samfundet. Overraskende viser analysen til gengæld at bankerhvervet og erhvervslivet som helhed får overordentligt meget plads som eksperter i Berlingske, hvorimod BT formår at holde en bedre balance mellem partisk og uafhængige eksperter. Eksperterne spilles dog ikke ud mod hinanden, og synes i de fleste tilfælde at være enige om finanskrisens udfoldelse. Det medfører at eksperternes udtalelser i høj grad er med til at vinkle og skabe fortællingen i artiklerne, og i takt med den dramatiske finansielle udvikling, bliver et mere malende sprog med brug af metaforer, virkemiddel for et generelt underliggende og konsensusbaseret narrativ om at finanskrisen er en realitet.

Nøgleord: *medie, avis, finanskrisen, Lehman Brothers, ekspert, agenda setting, news framing, vinkling, narrativ, fortællerstruktur, perspektiv, indholdsanalyse, metafor, mikro, makro*

Indholdsfortegnelse

Indledning:	1
Problemformulering:	1
Tidligere forskning:	2
Metode og udvalg:	5
Teori:	7
Avistypernes baggrund:	8
Mikro-/makroperspektiv:	8
Ekspertes:	9
Agenda setting theory/dagsordensfunktionen:	9
Framing:	10
Narrativ:	11
Analyse:	14
<i>Søgeordsanalyse:</i>	14
<i>Indholdsanalyse:</i>	15
BT's indhold:	15
Berlingskes indhold:	17
Konklusion af indholdsanalyse:	21
<i>Kvalitativ analyse:</i>	21
04.08.2008. Kriseledelse: Fem gode råd midt i recessionen, Berlingske.	22
09.09.2008. Økonomisk krise: USA-indgreb tager kun toppen af problemerne, Berlingske.	24
16.09.2008. Finanskrak rammer danskerne, Berlingske & Bliver din bank den næste? B.T.	26
01.10.2008. Rammer krisen dig? B.T.	29
16.10.2008. Danskerne mærker endnu ikke effekten af bankkrise. Berlingske.	31
Konklusion af den kvalitative analyse:	32
Sammenfattende konklusion:	34
Fremtidig forskning:	35
Litteraturfortegnelse:	36
Bilagsoversigt:	38
Bilag:	39

Indledning:

Med historien om børskrakket på Wall Street i USA i 1929 og finanskrakket på alverdens børser i 1987 allerede skrevet, blev størstedelen af den vestlige verden rystet og chokeret over finansnyhederne den 15. september 2008. En af de største var faldet. Det utænkelige var pludseligt en realitet. En af verdens største investeringsbanker på Wall Street måtte bukke under for verdensøkonomiens kollaps og ingen ville gribe ind og hjælpe. Ikke den amerikanske nationalbank. Selv ikke de største fjender på Wall Street så nogen forretning i at samle resterne af den kollapsede bank og dens ansatte, og igen gøre den profitabel. Økonomiens dommedag nærmede sig og alle holdt vejret i et øjeblik! *Eller sådan kunne man se nyheden fremstillet i medierne verden over.* Men var det egentligt et autentisk billede af realiteterne og fornemmede vi reelt i Danmark finanskrakkets efterskælv udover det som danske og udenlandske medier berettede om?

Medierne har i dag en helt afgørende rolle for demokratiet, i hvert fald hvis medierne skal udgøre den ”fjerde statsmagt” som mange tilskriver dem. Medierne vælger ikke hvad vi skal mene, men de har magten til at bestemme hvad vi skal mene *noget om*. I et forsøg på at blive klogere på mediernes indflydelse, har denne opgave til formål at beskrive mediernes fremstilling af finanskrisen i en tre måneders periode omkring den ”skæbnsvangre” dag midt i september 2008. Opgaven indsnævrer sig til den skrevne trykte presse, og lader artikler fra henholdsvis en dansk morgenavis og en dansk formiddagsavis udgøre analysefeltet.

Problemformulering:

Mediernes rolle i samfundet bliver alt mere tydelig jo flere platforme medierne breder sig over. Med udgangspunkt i tidligere forskning af blandt andre Gavin (1998:182), anskuer jeg at mediernes fremstilling af en betydelig økonomisk ændring i samfundet får en signifikant indvirkning på de valg og beslutninger som både private og erhvervsliv tager, når de står overfor væsentlige skilleveje med økonomisk betydning. Vi må derfor ikke undertrykke vigtigheden af mediernes nyhedsvinkling for samfundsøkonomien, og det er derfor også vigtigt at anskueliggøre og problematisere den. Jeg antager at medierne udnytter den dramatiske udvikling i finansverdenen til at skabe nyheder der i nogen grad tenderer overdramatisering i relation til de faktiske omstændigheder. Mediernes dækning af samfundsemner vil altid have en effekt på mediekonsumenter. Forskellen i økonomisk nyhedsdækning, bliver den direkte røde tråd til påvirkningen på den private husholdning og erhvervslivets investeringer, der står som væsentlige dele af den motor der holder samfundsøkonomien kørende. Blandt andet derfor, bliver vi om muligt nødt til at forstå os bedre på medierne, hvis vi skal optimere drivkraften for den betydningsfulde motor. Opgaven har til hensigt at belyse vigtige elementer i den nyhedsdækning som udspillede sig omkring finanskrisen i august, september og oktober 2008, og derved bidrage

til en bedre forståelse. Målet er at undersøge hvordan finanskrisen bliver fremstillet i de to landsdækkende aviser; Berlingske og BT i en tre måneders periode omkring den amerikanske investeringsbank Lehman Brothers' fald 15. september 2008, med henblik på omfang af dækningen, valg af eksperter, vinkling/framing, og fortællerstrukturen/narrativet i relation til vinklingen af artiklerne. Spørgsmålene der ønskes besvaret er:

- I hvilket omfang dækkes finanskrisen i perioden august, september og oktober 2008 i BT og Berlingske?
- Hvordan gør de to aviser brug af eksperter og eksterne udtalelser, og i hvilken grad påvirker det artiklernes udformning og holdning til krisen?
- Hvordan vinkles artiklerne i relation til finanskrisen og hvorledes fremstår der et narrativ?

Tidligere forskning:

Selvom mediernes rapportering af økonomiske emner er øget voldsomt de sidste tyve-tredive år, så er selve medieforskningen på området ikke fulgt med. Den traditionelle trykte presse kæmper en nærmest umulig kamp for at holde liv i den typiske forretningsmodel med annoncesalg og prænumeration. Journalister må i højere grad affinde sig med de nye arbejdsformer som de konvergerende medier byder dem. I dag dækker de fleste mediehus alle nyhedsplatforme: internet nyhedssites, trykte aviser, mobile enheder, sågar radio- og tv-indslag. Redaktioner bliver beskåret og afskediget i takt med at man kombinerer medier, og journalister derved kan producere samtidigt til flere platforme. Men ikke på finansredaktionerne. Czarniawska (2011:213) beskriver i sin afdækning af nyhedsbureauers arbejdsgange "Cyberfactories – How news agencies produce news" hvordan store amerikanske medier som CNN, Bloomberg og The Journal, under pres og nedskæringer til trods, alligevel øger antallet af finansreportere. Selvom finanskrisen og den økonomiske afmatning presser mediehus til det yderste, er interessen og efterspørgslen på finansnyheder alligevel steget væsentligt de seneste år. Men forskningen på feltet er ikke fulgt med. Opgavens hensigt er at forsøge at belyse et lille område af den økonomiske nyhedsdækning der fulgte i kølvandet på finanskrisens udspring i Danmark i 2008.

Medieforskning er ikke noget nyt fænomen og et meget populært emne når den beskæftiger sig med tv-vold eller realityprogrammer. I kombination med økonomi og økonomisk fremstilling i medierne er det dog et ret jomfrueligt emne, med få større udgivelser. Noget af den første forskning i emnet omkring økonomisk nyhedsformidling, blev ifølge Gavin (1998:2) foretaget af Glasgow University Media Group i 1976 og 1980, og beskæftigede sig hovedsageligt med den mangel på impartialitet som optrådte i britisk tv's økonomiske nyhedsdækning, hvilket, ud fra en sproglig og strukturel vinkel med politiske og ideologiske implikationer, forvrængede og skabte en partisk fremstilling af den reelle økonomiske virkelighed. Forskningen bliver derfor relevant i

relation til den vinkling og brug af eksperter som opgaven undersøger. Frem mod slutningen af det 20. århundrede har primært britiske og amerikanske forskere set nærmere på økonomisk nyhedsformidling, men oftest med fokus på forbindelsen mellem medierne og erhvervslivet, og sidstnævntes forsøg på at lade handler og forretningshensigter fremstå i et mere positivt lys.

Klaus Bruhn Jensens (1987) diskursanalytiske tilgang til form, substans og indhold af amerikansk tv's (ABC og CBS) nyhedsdækning fra 1987 i artiklen "News as Ideology" er således noget af det første indholdsmæssige studie foretaget af økonomisk nyhedsfremstilling ud fra en sproglig diskursanalyse. Studiet konkluderer blandt andet at dækningen formår at skabe et billede af økonomien som et autonomt system, hvor præsuppositioner; grundlæggende forudsætninger dominerer og derved også under-udtrykker forklaringer og årsager på økonomiske processer, tilstande og begivenheder, fordi det forventes at være grundlæggende forudsætninger for den økonomiske sammenhæng. Det bliver således officielle politiske kilder, eksperter og erhvervslivets presseansvarlige der formår at skabe et billede på det økonomiske univers der sammenfalder med deres syn på samfundet (Jensen 1987:24. Se også Viscovi 2006 og Gavin 1998). Forskningen er igen interessant i sammenfaldet med denne opgave i relation til hvordan journalisterne igennem brugen af eksperter, søger at vinkle historierne.

Neil T. Gavin (red. 1998) har i "The Economy, Media, and Public Knowledge" samlet en mængde forskning som koncentrerer sig om økonomisk nyhedsformidling på både tv og i dagspressen fra Storbritannien og Sverige op gennem 1990'erne. En række forskellige forskere udgør bidragsyderne, sammen med kommentarer fra journalister der arbejder indenfor feltet med økonomisk journalistik. Bogen fokuserer især på, at mediernes fremstilling af samfundsmæssige økonomiske problemstillinger medfører en påvirkning på både borgere og beslutningstagere i samfundet, hvorfor idéen om den "oplyste borger" som forudsætning for et velfungerende demokrati, skaber et krav til medierne om at formidle journalistik så objektivt og sandfærdigt som journalistiske retningslinjer foreskriver, hvis demokratiet skal fungere optimalt. Forskningen er primært baseret på økonomisk nyhedsfremstilling i 1990'erne, hvor tv og den trykte dagspresse var de typiske kanaler for den brede nyhedsformidling. Især Håkan Lindhoffs undersøgelser af den svenske økonomiske krise op gennem 1990'erne, der fyldte meget i det svenske medie billede bør fremhæves. En kvantitativ undersøgelse foretaget med en fuld-tekst database viser ud fra en terminologi af "krise-diskurs", at den økonomiske krise i midt '90'erne var den klart mest omtalte af alle kriser i Sverige, med særlig vægt på den bankmæssige og finansielle turbulens, hvorimod arbejdsløshed fik mindre plads (Gavin 1998:8) (Samme forskning, om end også sammenlignet med økonominyheder i 1930'ernes Sverige kan også læses i Mårtenson & Lindhoff (1998) "Stat, Marknad, Kris"). Studiet relaterer til denne opgaves senere præsenterede indholdsanalyse og det omfang de to danske aviser afdækker finanskrisen.

Mårtenson (2003) har foretaget et studie af rapporteringen af de svenske statsbudgetter fra 1980-1995, hvor fokus blandt andet ligger på aktører og eksperters rolle i rapporteringen, hvilket Mårtenson konkluderer bliver alt mere tydelig over perioden. Ligeledes har et case studie af Peter Goddard fra marts 1996 af fem engelske avisers dækning af en enkeltstående økonomisk hændelse relevans for denne opgaves problemstilling. Goddard har undersøgt den engelske trykte presses dækning af et rentefald annonceret i marts 1996 i Storbritannien, hvor aviserne ud fra en stilistisk og retorisk strategi beskriver og forklarer ændringerne, men med en klar intention og hovedvægt på at overbevise læserne om de enkelte avisers retvise fakta, nøjagtighed og autoritet. Primært ud fra et økonomisk perspektiv om at kunne sælge flest mulige aviser og reklameplads, frem for at agere 'den fjerde statsmagt' som ellers kunne være tilfældet (Goddard 1998:88) hvilket jeg også anskuer kan være tilfældet med de danske aviser.

Dino Viscovi (2006) har i sin disputats fra Göteborgs Universitet forsket i hvorledes økonomi konstrueres i nyhederne, empirisk vist gennem et studieobjekt der favner den brede almenhed; svensk tv's Rapport hvilket er den svenske pendant til tv-avisen på DR1, og med materiale der strækker sig over en periode på 20 år (1978-1998). Ligeledes forsøger han at indkapsle hvordan mediekonstruktionen og økonomisk praktik forholder sig til hinanden, blandt andet gennem brugen af diskursanalyse. Hans afhandling "Marknaden som mönster och monster" tager fat om en ny tendens i den pressede svenske økonomi i 1990'ernes økonomiske nyhedsrapportering, hvor "marknaden" eller "den så kallade marknaden" bliver en enhed i sig selv der styrer og dominerer rapporteringsformen, og markedet bliver et autonomt system. Viscovi viser hvordan der former sig et marked, der på en og samme gang er både forbilledligt og skræmmende, og hvor eksperters indflydelse bliver afgørende for nyhedsrapporteringen, hvilket igen relaterer til BT og Berlingskes brug af eksperter.

I dansk sammenhæng har Kjær (2005) sat den danske udvikling i erhvervsjournalistik under lup, rent historisk fra 1960 til 2000. Hans studie viser at i den danske landsdækkende avis Berlingske Tidende, hvilken denne opgave også beskæftiger sig med, er det totale omfang af artikler med økonomisk emneindhold målt i procent af avisens samlede redaktionelle indhold, steget fra 8,0% i 1960 til 19,0% i 2000, men med et stabilt niveau frem til 1990, under eller lige omkring 10,0%, og den væsentligste ændring fra 9,0% i 1990 til 19% i 2000. Resultatet beskriver en tydelig øget tendens til økonomisk nyhedsindhold op igennem 1990'erne. Kjær og Slaatta har i "Mediating Business" (red.)(2007) beskæftiget sig med samme forskning, og ydermere den historiske udvikling i både Danmark og Norden. Bogen behandler vigtige udviklinger i pressehistorien relateret til erhvervs- og økonomisk journalistik og analyserer ændringer i den erhvervsjournalistiske diskurs i forbindelse med den øgede synlighed i genren og måden at indramme og vinkle nyhedshistorier og begivenheder på. En kvantitativ analyse af

udviklingen i erhvervsnyheder viser at 1960'erne og 1970'erne kan betragtes som en innovativ periode med redaktionelle overvejelser og journalistisk professionalisering, medens den reelle udvidelse af stoffet skete i 1980'erne og 1990'erne, hvor det fulde markedspotentiale i erhvervsnyheder blev udnyttet. Studiet viser at antallet af artikler i Berlingske Tidende med erhvervsnyheder dobles fra 1980 til 2000, medens omfanget af artiklerne til gengæld er femdoblet i samme periode, hvilket skyldes at de enkelte artikler er øget i indhold og i højere grad suppleres af specialiserede erhvervselementer (Kjær et al. 2007:137ff.).

Metode og udvalg:

Da en fuldstændig afdækning af mediernes fremstilling af finanskrisen ville skulle omfatte både den trykte presse, internet nyhedssites, radio, tv osv., har den naturlige begrænsning i opgavens omfang betydet at materialet til analysen har måtte udvælges nøjsomt. Således har det for det første været vigtigt at vælge materiale der var konsistent, hvilket vil sige udkommer alle ugens syv dage, og materiale der for det andet skulle være let tilgængeligt. De danske landsdækkende avisredaktioner har en lang og stolt tradition for at levere nyheder til det danske samfund, og om muligt være en del af 'den fjerde statsmagt' der som medie fungerer som vagthunden der holder øje med den lovgivende, den udøvende og den dømmende statsmagt (Jensen 2008:26), og er derfor et interessant studieemne. For, analytisk, stadigvæk at få en flersidet nyhedsvinkling, i et dog begrænset udvalg, er materialet hentet fra henholdsvis; en dansk landsdækkende morgenavis med tradition for at formidle journalistik af respekteret klasse og af en dansk formiddagsavis med tradition for at agere danskernes stemme, om end af den lidt mere flabede af slagsen. De to avistyper repræsenterer til sammen derfor den brede befolkning, men adskiller sig også væsentligt ved at henvende sig til forskellige målgrupper. Valget er for morgenavisen faldet på Berlingske (tidligere Berlingske Tidende), og BT for formiddagsavisen. Berlingske er valgt, fordi den har en lang historie for, som let højredrejet avis at beskæftige sig med erhvervs- og økonomisk journalistik, er udbredt i hele landet og er en af de mest læste morgenaviser. Avisen bliver i folkemunde kaldt for Berlingske-tanten, qua den konservative position. Dens læsere findes i hele landet, men et læsersegment primært placeret nord for København og for især selvstændige erhvervsdrivende er ikke skudt helt ved siden af. BT og Ekstra Bladet er de eneste landsdækkende danske formiddagsaviser, med BT som ry for at være den mest saglige af de to, hvorfor den er valgt. Avisen er en del af Berlingske Media, der også ejer Berlingske, og blev i tidernes morgen søsat for at agere Berlingske-tantens frække lillebror, men er to selvstændige aviser, med hver sit læsersegment.

Tidsmæssigt er 15. september 2008 betegnet som dagen hvor finanskrisen blev global, og altså også kendetegner et vendepunkt i den danske dækning af finanskrisen, måske endda et startpunkt kunne man argumentere for. For at få lidt mere perspektiv på finanskrisen i perioden omkring

Lehman Brothers kollaps, er materialet hentet fra 1. august 2008, altså halvanden måned inden bankens fald, og fulgt frem til halvanden måned efter bankens fald, altså til 31. oktober 2008. Selve indfaldsvinklen og udvælgelsen til materialet blev gennem tidsskrift databasen; Infomedia.dk, at søge på artikler indeholdende ordet ”finanskrise”. Databasen har adgang til alle landsdækkende aviser, og søgeresultatet blev ikke påvirket af om der i artiklerne stod ”finanskrise” eller ”finanskrisen”. Databasen er den største af sin art i Danmark, let tilgængelig og er derfor valgt. Omfanget af materialet viste sig nogenlunde overskueligt i perioden op til 15. september 2008, medens det i den efterfølgende periode næsten eksploderede.

Som grundlag for opgavens analysedel er der foretaget en indledende kvantitativ søgeordsanalyse af ordene ”finanskrise” og ”Lehman Brothers”, der skal skabe overblik over nyhedsomfanget. Herefter er der foretaget en kvantitativ indholdsanalyse for at bestemme dækningens omfang og indhold, og en kvalitativ analyse med henblik på ekspertinvolvering, vinkling og narrativ. Valget af de tre metoder er foretaget, idet de hver især kaster lys over artiklernes omfang, indhold og vinklinger, og derved sammenholdt gør det muligt at konkludere på avisernes dækning af finanskrisen. I den kvantitative søgeordsanalyse er *alle* artikler i 3 måneders perioden således inddraget, ligeledes er de efterfølgende måneder frem til februar 2009 også inddraget til en simpel præsentation af den efterfølgende udvikling i brugen af ordet ”finanskrise” for således at understrege mediernes dagsorden. For den kvantitative indholdsanalyse og den kvalitative analyse begrænser artiklerne sig til: alle artikler op til 14. september 2008, og alle artikler i ugen efter Lehman Brothers fald, altså 15.-21. september 2008, hvorefter artikler hentet fra efterfølgende hver femte dag udgør materialet, det vil således sige den: 26. september 2008, og den 1., 6., 11., 16., 21., 26., 31. oktober 2008. Den første uge efter bankens fald er medtaget i sin helhed fordi det første tydelige skifte i det økonomiske verdensbillede begynder at danne sig i dagene efter, med risiko for at krisens omfang endnu ikke er blevet fordøjet på redaktionerne, hvorfor der kan ske et skifte fra dag til dag. Den efterfølgende neddrøling til hver femte dag er foretaget for at begrænse materialet, og idet at finanskrisen så at sige ikke er en nyhed længere, men et emne til yderligere skrivelser, hvorfor udvalget ikke bør give anledning til væsentlige udfald i dækningen.

Den kvantitative indholdsanalyse kortlægger alle udvalgte artikler jævnt ovenstående beskrivelse. En indholdsanalyse er et objektive forskningsredskab, der systematisk og kvantificerbart beskriver et indhold. Berger (1991:93) beskriver hvordan en indholdsanalyse er nem at gribe an, idet den er kvantificerbar; altså mulig at ”måle”, og materialet er let at gå til. Ulemperne er til gengæld uvisheden i at materialets repræsentativitet er svær at fastlægge. Ligeledes kan det være svært at opnå gode arbejdsdefinitioner af emnets indhold, eksempelvis kan det i denne sammenhæng være svært at måle graden af økonomisk optimisme eller

pessimisme. Slutteligt kan det være svært af påvise ægtheden af indholdsanalysens konklusioner. I selve analysen er der foretaget en overgribende inddeling af artiklerne efter kategori. McNair (1998) inddeler journalistisk produktion i fem kategorier; *Nyhedsrapporteringen*, der simpelt søger at oplyse os om hvad der sker af vigtige begivenheder. *Feature/analyseartiklen*, hvor man går mere i dybden med et givent emne. *Kommentaren eller klummen* hvor journalisten autoritært præsenterer et synspunkt på et emne. *Interviewet*, ofte af kendte eller politikere. Og til sidst *Lederen*, hvor avisen beskriver sin holdning (1998:9ff.). Der er foretaget en overordnet artikelinddeling med udgangspunkt i McNairs teori, og tilføjet en del mindre grupperinger for at give et bedre overblik og forståelse af artiklerne i relation til analysen. Bilag 1 viser en uddybende forklaring af inddelingen.

Den kvalitative analyse er foretaget med udgangspunkt i flere forskellige teorier og analyseværktøjer; agenda setting teori, news framing analysis, og narrativ analyse. Valget af news framing analysis og narrativ analyse skyldes at økonomisk nyhedsformidling og erhvervsnyheder, ofte kan være baseret på svært forståelige fiskale og finansielle udviklinger og nyheder, hvor eksperter får stor indflydelse på udformningen, hvilket jeg mener kan belyses vel ud fra vinklingens og fortællingens effekter. Både framingen og narrativet skal ligeledes benyttes til at forsøge at perspektivere forskellen i de to undersøgte avistyper. Ud fra mængden af artikler og selve kortlægningen af artiklerne fra indholdsanalysen, er der først foretaget en fuldstændig gennemlæsning af artiklerne og med ovenstående teoretiske- og analytiske baggrunde, grovsorteret i materialet. Herefter er artiklerne gransket igen for yderligere analyse, og der er endeligt udvalgt de seks artikler som er benyttet til selve analysen. Den kvalitative analyse er således bygget op omkring resultaterne fra indholdsanalysen, hvilket vil sige de pointer som viser sig i analysen og konklusionen herfra forsøges kvalitativt perspektiveret gennem analysen af de udvalgte artikler. De få artikler, seks styk i alt, der udgør analysen, er ligeledes udvalgt for at begrænse materialet og i højere grad kunne arbejde kvalitativt. Det begrænser til gengæld også graden af repræsentativitet, men kan alligevel fremhæve tendenser i de to avisers nyhedsdækning.

Teori:

Opgavens formål er at beskrive hvordan finanskrisen dækkes i de danske medier, specifikt to landsdækkende aviser. Udgangspunktet for finanskrisens placering i medierne er teorien om mediernes evne til at sætte noget på dagsordenen. I lyset af denne er det relevant at anskue de to pågældende avisers udgangspunkter, og herfra diskutere perspektivet og sammenhængen med brugen af eksperter, vinkling på historierne og fortællingen som den præsenteres for mediekonsumenterne.

Avistypernes baggrund:

For at bedre anskueliggøre avisernes perspektiv, bliver det relevant at forstå udgangspunktet for de to valgte aviser. Den moderne europæiske presse som vi kender den i dag, tog udspring fra industrialiseringen og det nye urbane liv som koncentrerede sig om storbyerne. Udviklingen på avismarkedet udviste ikke bare sociale og økonomiske forandringer, men især en demokratisering af det politiske liv. Udgivere tog tidligere selv stor part i kampen for politiske ændringer, og de ældste aviser udsprang af politiske intentioner. Det europæiske avismarked var i starten af det 20. århundrede karakteriseret af bred politisk pluralisme i relation til de enkeltes lande strukturelle og politiske situation. Hvor den politiske presse ofte var meget elitistisk i sin journalistiske stil, med fokus på politiske og økonomiske institutioner, opstod der en ny type populær presse, der repræsenterede en produktionsbillig avistype henvendt til den voksende arbejderklasse. Populærpressen var, i kontrast til elitepressen, i mindre grad afhængig af annonceindtægter, i stedet blev aviserne solgt i løssalg, og man byggede økonomien på høj cirkulation og et effektivt distributionssystem. For at fange flest læses opmærksomhed, tilbød denne avistype personaliseret journalistik, med megen plads til menneskeligt orienteret historier. Avisernes politiske profil var oftest mindre tydelig, men ofte populistisk. Udviklingen op igennem det 20. Århundrede bød på mindre partipolitisk indflydelse, og det var ikke længere et aktiv for elitepressen at være politisk bundet, og den bredere nyhedsdækning fik mere plads. Den journalistiske dimension på de to avistyper, opdelte herefter aviserne i en "kvalitets"-presse og en "populær"-presse, hvilket kan overføres til den danske kategorisering af morgenaviser og formiddagsaviser. Distinktionen på de to avistyper findes i kvalitetspressen som den bredere orienterede udgave og dækning af samfundet, i modsætning til den personaliserede journalistik i populærpressen med fokus på få spektakulære nyhedshistorier eller særlige emner. Historisk i Europa har elite- og populærpressen, hver for sig, primært været læst af overklassen, henholdsvis arbejderklassen (Weibull & Nilsson 2010:41ff.). Det har også været gældende i Danmark for Berlingske for de højere uddannede, versus BT for arbejderklassen.

Mikro-/makroperspektiv:

Fra det historiske perspektiv kan avisernes nutidige linje bringes ind i et sammenhæng. Morgenaviserne har til ry og vane for at dække bredt og sagligt, mens formiddagsaviserne i højere grad betragter nyhedshistorierne fra individets position. Det kan samfundsmæssigt flyttes ned i en anden type kategorisering, i sociologien skelner man mellem et mikro- eller et makroperspektiv. Mikroperspektivet er samfundet set fra individet og fremhæver i denne sammenhæng individets relation til og påvirkning af finanskrisen, hvor makroperspektivet repræsenterer kollektivet, og i højere grad beskæftiger sig med det overordnede samfund og en bred horisont (Ritzer 1996:223). Opdelingen kan derved overføres til avisernes

grundperspektivering. Trods at aviserne ofte beskæftiger sig med de samme makrorelaterede emner, er det kendetegnende for formiddagsaviserne at de tegner en parallel til individet i relation til makroperspektivet. Vinklingen på historien bliver derved ofte mikroorienteret. Morgenaviserne beskæftiger sig i højere grad med en makroorienteret vinkel og samfundet som et hele. En artikelinddeling med fokus på perspektivet er derfor foretaget i analysen.

Ekspertes:

Ekspertes bliver i større og større grad en del af vores mediehverdag. Alle steder præsenteres vi for såkaldte ”eksperter” udtalelser, det være sig omkring politik, forbrug, ernæring, økonomi eller lignende. Bo Mårtensson (2003) konkluderer i sin afhandling om rapporteringen af de svenske statsbudgetter fra 1980 til 1995: ”Flerdimensionella och komplicerade inslag om ekonomi och budget bygga oftare på aktiva källor och en mer passiv journalistik” og ”ekonomer har fått ökad auktoritet och närvaro som experter” (2003:256). I sammenhæng med denne øgede brug af eksperter bliver antagelsen i denne opgave, at eksperterne i den økonomiske nyhedsrapportering ikke nødvendigvis bare er *eksperter*, men i høj grad er hentet i erhvervslivet, og derfor er partiske i deres position. Det bliver derfor reelt ikke objektive ekspertvurderinger, men de får dog stadig prædikatet ekspert hvilket tilfører historien troværdighed. Viscovi (2006:241) argumenterer: ”Oavsett kategori har experterna en trovärdighetsförhöjande funktion. De är skiljedomare snarare än saksförare och ger uttryck för legitim och vederhäftig kunskap. Journalistiken tillskriver dem auktoritet – och återfår härigenom själv något av denna”. Denne ekspertindflydelse skal opgaven gerne belyse yderligere.

Agenda setting theory/dagsordensfunktionen:

Agenda setting theory/dagsordensfunktionen omhandler mediernes evne til at *sætte noget på dagsordenen*. Historisk beskyldte de første forskere i massemedier, medierne for at kunne påvirke befolkningen i en grad der mindede om propaganda i stil med Anden Verdenskrig. Senere forskning har vist at mediekonsumenter ikke er passive brugere. Fra afsendelsen af et budskab til modtagelsen af dets samme, foregår en tolkningsproces som er individuel for hver enkelt bruger. Mediernes effekt på massen, bliver derfor ikke længere set ud fra ”injektionsteorier” der beskriver en injektionsnål der sprøjter værdier, holdninger og budskaber ureflekteret direkte ind i vores bevidsthed og bestemmer *hvad* vi skal mene. Men nu i stedet har afgørende indflydelse på hvilke emner samfundet skal have meninger *om*, og altså derved sætter emner på dagsordenen (Gripsrud 2005:57, Miller 2002:258). Teorien er central i effektforskningen der beskæftiger sig med mediernes evne til at påvirke forbrugeren. Den bliver i relation til dækningen af finanskrisen meget relevant, idet medierne i høj grad er med til at sætte finanskrisen på dagsordenen, hvilket, for så vidt, gælder både de nationale og de udenlandske medier. Hvordan bliver ordet ”finanskrise” pludseligt kendt af alle? - Det gør det i

høj grad ved hjælp af mediernes dagsorden. Teorien fungerer således i de grundlæggende antagelser og præmisser for denne opgaves emne og er yderst relevant i både denne sammenhæng og for mediedækningen som helhed.

Framing:

Johnson-Cartee (2005) beskæftiger sig i "News narratives and news framing" med den sociale interaktion og konstruktion af virkeligheden som opstår i samspillet mellem kommunikation og menneskets opfattelse af denne. Hun argumenterer således for at; hvad vi ved, og hvad vi tror vi ved, er skabt gennem en kommunikationsproces. Det vi reagerer på i relation til kommunikationsprocessen, er en subjektiv virkelighed skabt igennem social interaktion (2005:1). I relation til dette betyder det således også at der foregår en tolkningsproces af den kommunikation, og den subjektive virkelighed der bliver præsenteret er skabt ud fra en ramme, en såkaldt "frame". Hvor flere forskere i forlængelse af agenda setting teorien, betragter framing, eller hvilket de kalder "frame setting", for, alene at være "second level agenda setting" (McCombs & Ghanem 2001), anser jeg "framing" i højere grad for at være en subjektiv orienteret teori relateret til narrativ, med en subjektiv perspektiverende tilgang til et emne. Hvor agenda setting mere omhandler evnen til at sætte "noget" på dagsordenen, som læsere og seere derefter kan forholde sig til (se også Johnson-Cartee 2005:28).

I relation til journalistik og nyhedsformidling bliver disse rammer virkeliggjort af de journalister og redaktioner der behandler nyhederne, hvori der opstår en subjektiv skabt virkelighed. McNair (1998:9) argumenterer for at journalistik ikke bare er en præsentation af ny og brugbar data, et forsøg på at være den afslørende sandhed, en medieret virkelighed skabt gennem de gældende journalistiske rammer i relation til det journalistiske medie, men påpeger at: "No story can be told, no account of events given, without contextualization around a set of assumptions, beliefs, and values. This is the nature of storytelling" (1998:5). Ingen journalist kommer altså udenom effekten af de antagelser, overbevisninger og værdier som journalisten begrebsliggør sin nyhedstekst med. I framing teorien fungerer news framing analysis således som et værktøj til at anskue vinklingen og indramningen af nyhedshistorier og betydningen heraf. Claes H. de Vreese (2010), skriver i "Framing the Economy":

"the starting point is that journalists and news organizations are not passive actors in the frame building process. Even as political elites, civil society actors, and other sources actively frame messages in order to achieve strategic goals, look favorable, and get news coverage, journalistic framing implies that journalists and news organizations inevitably add frames of their own; doing so, for example, by emphasizing some aspects of a topic while downplaying other aspects"

(2010:187)

De Vreeses pointe beskriver den subjektivitet som er umulig at undgå på nyhedsredaktioner. Kilder til nyhedshistorier har som oftest egne strategiske mål, årsager og grunde til deres beretninger, og en lignende journalistisk vinkling der fremhæver visse elementer medens andre nedtones, må derfor påregnes i enhver nyhedsdækning. Selve framing begrebet lægger vægten på at informationselementer altid forstås inden for en kontekst af anden og mere information (Jensen 2008:147). De danske mediers dækning af finanskrisen har i høj grad involveret en lang række såkaldte ”eksperter”. Eksperter bliver et aktivt element i forhold til nyhedsvinklingen, og får stor indflydelse på hvordan vi som mediekonsumenter opfatter historierne, men deres udtalelse fungerer kun i en kontekst af anden og mere information. I lighed med journalistens mål og intention med nyhedshistorien har eksperter i endnu højere grad grund til at have sin egen, måske skjulte, dagsorden for sin udtalelse og vinkling på historien. Framing forskningens antagelse går ifølge Jensen (2008:147), således et skridt videre end dagsordenfunktionens præmis: ”hvad vi skal mene noget om” og antager at medierne i stedet fortæller befolkningen, *hvordan* de skal tænke på emner i offentligheden.

En måde at gribe news framing analysis i økonomisk sammenhæng an, er blandt andet ved at anskueliggøre en enten positiv eller negativ vinkel til nyhedshistorien, og hvordan de økonomiske konsekvenser af nyhedens indhold bliver tolket, da dette i tidligere forskning af blandt andre de Vreese (2010) er påvist at have en effekt på mediekonsumenten. I sammenhæng med belysningen af en positiv eller negativ vinkel, arbejder de Vreese videre ud fra et begreb om ”the economic consequences frame”, altså en ”økonomisk konsekvens vinkel”, der har til hensigt at belyse hvorvidt nyhedsartiklen indeholder *indikatorer* der medfører en økonomisk konsekvens af nyhedens indhold. De Vreese arbejder primært med tre forhold: 1) hvorvidt der nævnes en omkostning/grad af udgifter affødt af nyheden. 2) de økonomiske konsekvenser en handling/beslutning medfører hvis den udføres/ikke udføres. 3) hvorvidt der nævnes finansielle tab eller gevinster, nu eller i fremtiden.

Søgen efter en *positiv/negativ vinkel* og *indikatorer* der medfører eller har en økonomisk konsekvens af nyhedens indhold bliver derfor centrale elementer i news framing analysen, sammen med perspektivering af brugen og valget af eksperter.

Narrativ:

I forlængelse af framing teorien, ligger narrativ nært forbundet. Hvor framing analysen kan påvise i hvilken grad en historie er vinklet og indrammet af involverede parter og benyttede virkemidler, kan den narrative analyse gå dybere i selve fortællingen, og anskue strukturen for fortællingen. Narrativ kommer af det engelske ord narrative der betyder fortælling. I psykologien og socialvidenskaben går narrativ stikket dybere og beskæftiger sig med de grundlæggende fortolkningsskemaer og betydningsstrukturerer som vi mennesker forstår os selv og vores verden

med (Busch-Jensen 2005). I sprogvidenskaben og lingvistiske studier er narrativ defineret ud fra strukturalismen og post-strukturalistiske teorier, der teoretiserer forholdet mellem tekst og mening, og forstår mening som noget der er socialt og kulturelt produceret og situeret (Fulton et al. 2005:2). Narrativ kan derfor defineres ud fra flere forskellige udgangspunkter og den narrative research indebærer ikke nogen manual og facitliste til hvordan den udføres, som Andrews et al. (2008) udtrykker det: "Unlike many qualitative frameworks, narrative research offers no automatic starting or finishing points. Since the definition of 'narrative' itself is in dispute, there are no self-evident categories on which to focus as there are with content-based thematic approaches, or with analyses of specific elements of language. Clear accounts of how to analyse the data (...) are rare." (2008:1). Der er derfor ikke nogen på forhånd opstillede rammer for den narrative research og til hvordan analysen skal udføres, men bør derfor defineres ud fra den kontekst hvortil den skal benyttes, hvorfor flere forskellige forfattere og teoretikers tekster er inddraget til at indsnævre den narrative teori i denne opgave.

Gripsrud (2005) argumenterer grundlæggende for at fortællingen findes overalt, til alle tider og i alle medier. I "Narrative and media" konkluderer Fulton et al. (2005:27) at narrativ i ethvert medie er en måde at strukturere og repræsentere levet erfaringer. Jannidis (2003) har samme grundtanke men tilnærmer sig i "Narratology and the Narrative" at indkapsle selve den narrative videnskab eller fortællerteorien; narratologi: læren om fortællinger af enhver art, skriftlige som ikke-skriftlige, fiktive som ikke-fiktive, i relation til selve narrativet; altså selve fortællerformen. Han skriver om et overordnet, generelt narrativ og begrænsningen det medfører: "It is generally agreed, then, (1) that a narrative is a representation and (2) that the object of this representation exhibits a certain set of properties: namely, chronological and causal arrangement. It is clear that such a concept of narrativity cannot be equated with the content of any particular medium" (2003:36). Altså beskriver han, som Fulton et al. (2005), at narrativ er en repræsentation, og objektet for denne repræsentation fremviser visse egenskaber, navnlig kronologiske og kausale arrangementer, som dog ikke kan overføres til alle medietyper og konkluderer derfor følgende: "a story is not narrative, but the representation of a story is. (...) We have proposed that narrative should always be treated as something anchored in a medium" (2003:50). Det er altså Jannidis' konklusion at det er selve repræsentationen af historien der er et narrativ, og dette narrativ skal behandles ud fra forankringen i den pågældende medietype. Det er derfor vigtigt at betragte artiklerne til denne opgaves analyse ud fra en baggrund af *nyheder som narrativ*; altså skrevne, ikke-fiktive fortællinger, hvor redaktioner og journalister har udvalgt de nyhedshistorier vi skal konsumere, og har valgt at fortælle dem ud fra deres fortællermæssige begrebsrammer.

I lyset af nyheder som narrativ diskuterer Johnson-Cartee (2005) journalisters rolle i fortællingen af nyhedshistorier, og den respektive journalists egen erkendelse af de benyttede

værktøjer. Selvom journalister vil mene at være et spejl af virkeligheden og alene være en leverandør af informationer, skabes der alligevel nogle specifikke narrative rammer, og hvis kvaliteten af disse rammer ikke bliver erkendt af journalisten selv, vil det være det samme som at nægte selve forfatterskabet til artiklen. Det narrative perspektiv i denne opgave bliver således nært beslægtet med selve news framing'en; altså vinklingen og indramningen af artiklerne. Johnson-Cartee konkluderer: "news reporters take into account their repertoire of storytelling tools, regardless of where they acquired them. And it is from this repertoire that each reporter chooses his or her news frame when preparing to construct the day's news narrative" (2005:116). Nyhedsreportere benytter sig altså af et sæt værktøjer, som, ligegyldigt hvordan de er tilegnet, benyttes i det daglige valg af nyhedsvinkling og forberedelsen til selve narrativet. Det bliver det repertoire af fortællerværktøjer som journalisten besidder der afgør hvordan vinkling og narrativ udlægges. De værktøjer som journalisten blandt andet kan benytte, og som analysen søger at finde, er igennem brugen af eksperter og sproget i artiklerne. Vinklingen på nyhedshistorien afgøres fra start, ud fra valget af involverede parter, heraf eksperter. Sprogbruget i nyhedsformidlingen er medvirkende til at forme indholdet, og afgør det output vi som læsere konsumerer. Økonomisk journalistik er sprogligt både berømt og berygtet for i stor grad at benytte såkaldte indholdsfigurer; oftest metaforer. Metaforen er en implicit sammenligning. Et ord med en etableret gerne bogstavelig betydning, der bruges på et helt andet område end intenderet, og ofte for at fremhæve positive eller negative aspekter af et emne (Gripsrud 2005:199). Brugen af metaforer er således med til at vinkle artiklerne, i det, at vi som læsere muligvis associerer historien til noget andet, og derved skaber en ny fortælling og indramning.

Byggende på sprogvidenskaben og lingvistiske studier beskriver Andrews (2008) og Fulton et al. (2005:25) hvordan de to teoretikere Labov og Cortazzi, hver især har identificeret næsten ens beskrivelser af en typisk narrativ struktur for en (oftest) mundtlig fortalt historie. Den indeholder: *en abstract (hvad fortælles)*, *en orientering (hvem, hvor, hvornår)*, *en komplikation (besværliggørende hændelser)*, *en evaluering (hvad medfører hændelserne) og et resultat*. Til den narrative analyse vil jeg med udgangspunkt i nyheder som narrativ søge efter en lignende struktur, da det er en generelt udbredt analyseform til at beskrive indhold (koncepter, metaforer, temaer) og form (fortælling, argumenter) (Jensen 2012:277). Elementerne kan således belyse den narrative struktur for artiklernes indhold. Selve repræsentation af en historie blev jævnfør Jannidis (2003) fastslået er et narrativ, og bliver således, igennem sprogbrug (metaforer), brugen af eksperter og artiklens elementer af; *hvad der fortælles, hvordan der fortælles (hvem; hvilke eksperter, hvor, hvornår), måske hvorfor der fortælles, eventuelle besværliggørende hændelser, evalueringer af hændelserne og måske et resultat/en afslutning*, indholdet for denne opgaves

narrative analyse. Jeg vil dog ikke forvente at finde et resultat eller en afslutning på det fundne narrativ, da resultatet af en igangværende finanskriser ikke nødvendigvis kan findes.

Analyse:

Søgeordsanalyse:

Ser man på antallet af artikler i alle skrevne medier (ikke radio- og tv indslag, og de dertilhørende nyhedssites; ex. dr.dk og tv2.dk) der har benyttet ordet ”finanskriser” eller navnet på den krakkede bank ”Lehman Brothers”, viser det tydeligt at ordet ”finanskriser” ikke var særskilt udbredt som term før Lehman Brothers’ fald 15. september 2008. Bilag 2, illustrerer antallet af artikler hentet fra alle danske skrevne medier opgjort i halve måneder over august, september og oktober 2008, hvor henholdsvis ordet ”finanskriser” og navnet ”Lehman Brothers” har indgået. I tiden op til Lehman Brothers’ kollaps 15. September 2008, har der tydeligvis været fokus på banken i medierne, mens ordet ”finanskriser” ikke rigtigt har fået ordentligt fæste i medie billedet endnu. Først i perioden efter bankens kollaps sker der en drastisk udvikling i brugen af ”finanskriser”, med 3524 artikler i anden halvdel af september, hvilket står i skarp kontrast til de kun 223 artikler i første halvdel af måneden. Første og anden halvdel af oktober viser igen en drastisk stigning med henholdsvis 7399 artikler og 8272 artikler. Diagrammet viser også at nyheden om bankens kollaps har fyldt meget i det skrevne medie billede i sidste halvdel af september, for derefter ikke at have fået den store opmærksomhed. Alt i alt understreger opgørelsen krisens indtog i medie bevidstheden og vidner om en ny medie agenda hvor økonomi og finanser har fået overordentligt meget plads.

Relateret til den kvantitative indholdsanalyse og den kvalitative analyses materiale, viser bilag 3 det samlede antal af artikler som indeholdte ordet finanskriser i den tre måneders periode som udgør analysefeltet. Ser man først på formiddagsavisen, og på antallet af artikler i BT hvor ordet ”finanskriser” har indgået, er det bemærkelsesværdigt at i perioden fra 1. august og frem til 15. september 2008 har avisen ikke benyttet ordet én eneste gang, men i de efterfølgende 16 dage, er ordet benyttet hele 28 gange, altså mere end én gang om dagen, og i både første og anden halvdel af oktober 2008 er ordet benyttet henholdsvis 58 og 57 gange, hvilket gennemsnitligt er næsten 4 gange per dag over måneden. Det skal bemærkes at BT i høj grad benytter sig af trykte debatindlæg fra læsere, hvori ordet ”finanskriser” også indgår, og altså ikke alene er et udtryk for journalisters brug af ordet, men kan tilskrives ordets indtog i danskernes bevidsthed. I en sammenligning, se bilag 4, med en lignende dansk formiddagsavis, Ekstra Bladet, er det interessant at antallet af artikler over hele perioden ligger meget nært op af hinanden for de to avis typer, med i alt 143 artikler for BT og i alt 132 artikler for Ekstra Bladet, og bekræfter således at indholdet i BT nogenlunde er niveauet for en formiddagsavis. For morgenavisen har

Berlingskes brug af ordet ”finanskrise” i artikler allerede eksisteret i perioden før Lehman Brothers kollaps. Ordet har dog efterfølgende tydeligvis manifesteret sig på redaktionerne allerede i sidste halvdel af september efter bankens krak, med et samlet antal artikler på 113, men selve krisediskursen har dog først rigtigt taget fart fra oktober, hvor antallet af artikler mere end fordobles. En forklaring herpå kunne være at Berlingske redaktionerne ligeledes er blevet overrumplet af finansnyhederne fra Wall Street 15. september 2008 og har skulle bruge tid på at researche og arbejde med historisk materiale til senere artikler, og generelt har skulle forstå det nye finansielle verdensbillede. Igen er det interessant, jævnfør bilag 4, i lighed med formiddagsaviserne, at morgenavisen Jyllands Posten og Berlingske står noteret for næsten samme antal artikler indeholdende ordet finanskrise over en 3 måneders periode, med henholdsvis 674 for Berlingske og 646 for Jyllands Posten. Antallet af artikler må konkluderes at være niveauet for en morgenavis.

Bilag 5 viser den efterfølgende udvikling i brugen af ordet ”finanskrise” i alle skrevne medier (ikke radio- og tv indslag, og de dertilhørende nyhedssites; ex. dr.dk og tv2.dk) opgjort per måned fra august 2008 til februar 2009, med kun 334 gange i august 2008 til højdepunktet med 17383 i januar 2009, hvilket tydeliggør at emnet ikke var en kort mediedille, men for alvor bed sig fast på medieagendaen. Fra oktober 2008 og frem har finanskrisen tydeligvis optaget en stor del af opmærksomheden på landets redaktioner, og trods at finanskrisen egentligt udsprang fra slutningen af september 2008, har der tydeligvis været ”kød” nok på emnet til at det har kunnet udfylde megen spalteplass i månederne efter, og bekræfter den nye medieagenda.

Indholdsanalyse:

Som tidligere vist i bilag 3 er antallet af artikler med søgeordet finanskrise som blev skrevet over den valgte 3 måneders periode fra 1. august 2008 til 31. oktober 2008 ret højt. I udvælgelsen af artikler til den kvantitative indholdsanalyse af BT og Berlingske er der som tidligere nævnt benyttet alle artikler fra 1. august 2008 til 21. september 2008, og herefter er artikler fra efterfølgende hver femte dag inddraget. Artiklerne er herefter blevet kortlagt i skemaer der kan findes i bilagene og kan bidrage til overskueligheden.

BT's indhold:

Over den gældende periode blev der i alt i BT skrevet 143 artikler hvor ordet finanskrise indgik. Efter ovenstående udvælgelsesmetode, ender det samlede antal BT artikler til brug for analysen på 34, som i første omgang er blevet inddelt efter artikelopbygning og indhold. Se bilag 6.

Forfatter og kilde: Af de i alt 34 artikler, er 18 skrevet af BT journalister, 2 er hentet direkte fra et nyhedsbureau, 1 er en klummeskribent mens resten relaterer sig til trykte debatindlæg fra læsere eller afstemninger fra BT's hjemmeside som er trykt i avisen. Debatindlæg, afstemninger og klummen frasorteret giver det 20 artikler af journalistisk produktion. Ud af de 20 artikler

citerer 8 af dem andre kilder; enten nyhedsbureauer eller andre dagblade, i få tilfælde undersøgelser eller forskning. Resten figurerer uden yderligere kildehenvisninger.

Eksperter: I 7 tilfælde af de 20 artikler indgår 2 eller flere såkaldte ”eksperter” udtalelser som en del af belægget for artiklens troværdighed. I 4 af de 7 artikler er det nyhedshistorier, medens de 3 sidste er analyse/fakta- og den forbrugerorienterede artikel. Især den forbrugerorienterede artikel der giver gode råd til hvordan man tjener penge på krisen gør brug af et stort antal eksperter. I alt 5 såkaldte eksperter skal hjælpe danskerne til større formuer under krisen. BT’s udvalg udgør en milliardær, en økonom fra forbrugerrådet, direktøren for et uafhængigt forbrugersite omkring private banking, en uafhængig investeringsrådgiver og slutteligt direktøren for aktionærforeningen. I 3 tilfælde af de 20 artikler indgår 3 eller flere eksperters udtalelser. Brugen af udtalelser generelt viser at der i over halvdelen af artiklerne er anvendt én eller flere udtalelser. I alt 18 artikler, altså 53%, gør brug af udtalelser fra eksterne personer, hvor i alt 40 personer udtaler sig. Fordelingen kan ses i bilag 7.

Det er interessant at bemærke at en stor andel erhvervsfolk bliver citeret, således er mere end hver fjerde udtalelse fra det private erhvervsliv. Erhvervsfolk kan ikke forventes at være objektive i deres vurderinger, og ofte være klart påvirket af deres egen økonomiske rolle i relation til artiklens emne. Til gengæld kan erhvervslivet formentligt tilskrives en stor del ”her-og-nu” reaktioner, med en klar finger på pulsen i forhold til markedet. I de fleste af artiklerne suppleres udtalelser fra erhvervslivet med andre såkaldte ”ekspertudtalelser”. Betragter man modparten eller i hvert fald den mere objektive part i forhold til det private erhvervsliv, står de uafhængige rådgivere og økonomer noteret for 7 udtalelser, professorer og lektorer for 3, Danmarks nationalbankdirektør og den amerikanske centralbankdirektør for 2, hvilket tilsammen udgør 12 udtalelser, 30%. En pæn del på den modsatte side af erhvervslivet, der skaber bedre balance i forhold til partiske udtalelser og vinklinger på historier. Sammensætningen af udtalelser og eksperter varierer dog også alt efter perspektivet i artiklen.

Perspektiv: Betragter man mikro/makroperspektivet på de 20 artikler af journalistisk produktion, fremstår 15 af dem med enten et mikro- eller makroperspektiv. Fordeling, indhold og sammensætning for de 15 artikler, jævnfør artikelopdelingen i bilag 6, fremgår af bilag 8. Én enkelt artikel antager et delt perspektiv og beskæftiger sig med pensionskassernes tab på finanskrisen og følgerne for både samfund og individ (21. sep. 2008). 4 artikler tager udgangspunkt i et makroperspektiv, eksempelvis følgerne af bankkollapset på de finansielle markeder og omkostninger for samfundet (16. sep. 2008, se kvalitativ analyse), eller hvordan samfundet kan gavne af en konvertering til Euro møntfoden (31. okt. 2008). 10 artikler forholder sig mikroperspektiverende i sin udformning, de fleste med emner som; hvem der vinder og taber på finanskrisen og hvem krisen rammer (1. okt. 2008, se kvalitativ analyse), hvilke investeringer

man bør foretage sig for at tjene på krisen (19. sep. 2008) og om du eller din nabo tjener mest (16. okt. 2008). Der er altså en klart overvægt af artikler der beskæftiger sig med individets position i krisen. I disse tilfælde er det primært eksperter med en uafhængig vurdering af krisens påvirkninger, det være sig uafhængige rådgivere eller professorer og lektorer fra de største universiteter der udtaler sig. De pågældende artikler er primært de analyse/faktabaserede artikler og den forbrugerorienterede artikel. Artiklerne med makroperspektivet er, udover lederen, alle 3 nyhedshistorier, hvor eksperterne i langt højere grad er partisk indblandet, det være sig økonomer fra store banker, embedsmænd i embedsværket eller finansrådets formand, der alle i nogen grad har en agenda for deres udtalelse og derfor ikke kan forventes at være fuldt objektive.

Læserinvolvering: Som tidligere oplyst udgør 14 ud af de 34 artikler, trykte debatindlæg, læserafstemninger og en klumme. Mere end 40% er således en mulighed for at læserne af avisen kan komme til orde, eller give deres mening til kende i avisen. Emnerne fra læserne kredser omkring bankers hykleri, overforbrug, Euro'en, bankkrak og omkostningerne heraf.

Berlingskes indhold:

I alt 674 artikler med søgeordet finanskrise blev skrevet over den 3 måneders periode. Efter udvælgelsesmetoden ender antallet af Berlingske artikler på 208, som indgår i denne indholdsanalyse, der i lighed med BT i første omgang er blevet inddelt efter artikelopbygning og indhold. Bilag 9 viser resultatet. 208 artikler er i alt kortlagt over perioden. 93 artikler relaterer sig direkte til en nyhed der står i forhold eller relation til finanskrisen, men som ikke nødvendigvis er en nyhed der alene omhandler finanskrisen. Eksempler kunne være nyheder som: Lehman Brothers i knibe (20. aug. 2008), den amerikanske centralbank fastholder mod forventning renten (trods krisen) (17. sep. 2008), rejsebranchen melder stor rejselyst trods trodsfinanskrise (11. okt. 2008), EU's forsøg på at genoprette finansielle systemer (16. okt. 2008), den danske statsminister Anders Fogh Rasmussen reagerer på afmatningen i økonomien og søger mod Kina for nye handelsaftaler (21. okt. 2008). Der er således ikke noget entydigt billede af nyhedskaracteren for de overordnede 93 nyhedsartikler. Tabellen i bilag 10 inddeler derfor artiklerne yderligere efter sammensætning og indhold i nyhedsartiklerne. Det er således værd at bemærke at 39 artikler (25 analyse og 14 fakta), altså ca. 42%, supplerer selve nyhedshistorien med en opfølgende analyse af den seneste udvikling og fakta omkring krisen og artiklens emne. Det tilkendegiver umiddelbart at emnet har en vis indflydelse på mange menneskers dagligdag og der derfor også kan udledes yderligere indhold af nyheden i relation til læseren. Ligeledes viser det samtidig at emnet er svært at forholde sig til, hvorfor nyhedsartiklerne i mange henseender må understøttes af fakta eller analyse for at give mening og forståelse hos læseren. Ser vi i samme forbindelse nærmere på de 8 råd/forbrugerorienterede artikler, er 3 af dem artikler hvor adskillelige eksperters forventninger, formodninger og

erfaringer ligger til grund for artiklernes udformninger og budskaber. Artiklerne med gode råd til; kriseledelse (4. aug. 2008, se kvalitativ analyse), pensionsalder og aktieinvesteringer (1. okt. 2008), og aktieanalyse (6. okt. 2008), har alle i samme grad et uddybende analyse og faktabaseret indhold der skal gøre os klogere på hvordan vi som mennesker og/eller forbrugere kan og bør forholde os til krisesituationen, hvis vi skal have mest muligt ud af den. Det bliver således eksperternes vurderinger der skaber selve artiklen.

Læserinvolvering: Af Berlingskes indhold udgjorde 22 artikler jævnfør bilag 9; debatindlæg, synspunkter eller kommentarer. Sammensætningen fordeler sig på 10 debatindlæg, 8 synspunkter og 4 kommentar. Det er her værd at bemærke at kun 3 af debatindlæggene er trykte læserindlæg, mens resten udgør debatindlæg fra blandt andre; en økonom angivet som cand.polit, en humanist angivet som cand.mag, en professor og ph.d., en chefredaktør, og formanden for dansk landbrug. De tre først nævnte er således ikke nævnt med jobbeskrivelse, men alene uddannelsesgrad. De kunne for så vidt også være kaldt læsere, men har fået mere plads til deres debat end de 3 læserindlæg, og er altså i stedet angivet ved uddannelses titel, nærmest som et signal til læseren om at det skrevne har større vægt end et debatindlæg fra en ”normal” læser. Deres eventuelle jobfunktion kunne have været relevant i forhold til deres holdning i debatten, men er altså ikke angivet. Alle 4 kommentarer er skrevet af en journalist på Berlingske, mens de 8 synspunkter er en blanding af nogle få journalister og ellers primært erhvervsfolk, som; en uafhængig økonom fra et privat rådgivningsfirma, en businessanalytiker, en politiker og en klimadirektør fra et velanset ugeblad. Berlingske har altså valgt at lade synspunkter fra primært veluddannede personligheder i erhvervslivet komme til orde i avisen.

Forfatter og kilde: Af de 208 artikler viser bilag 11 forfatterangivelsen på de enkelte artikler. Der er således et pænt brug af eksterne mediers artikler, godt 10% er hentet andetsteds. Dog udgør mindst 153 af artiklerne Berlingskes egen produktion, altså mindst 74%, hvilket i tider med mediekonvergens og økonomisk pressede redaktioner kunne frygtes at være lavere til fordel for eksternt materiale. Berlingske indhold må således siges i høj grad at være forment af deres egne journalister. Brugen af andre kilder (ikke ekspertudtalelser) i det samlede antal artikler kan ses i bilag 12, og her kan det bemærkes at i 23 tilfælde er eksternt materiale, som rapporter, analyser og undersøgelser inddraget som belæg for artiklen, og tilkendegiver en vis respekt for eksterne aktørers konklusioner.

Ekspertter: Af de 208 artikler, indgår der i 142 artikler, altså 68%, udtalelser fra eksperter, analytikere, overvismænd, central- og nationalbankdirektører, ministre, politikere, meningsdannere, borgere osv. I de 142 artikler, indgår der udtalelser fra i alt 303 personer. Fordelingen kan ses i bilag 13.

Det sprænger straks i øjnene at 91 udtalelser alene er hentet fra bankerhvervet, hvilket svarer til 30% af alle citerede kilder. Berlingske lægger derved meget stor vægt på ét enkelt erhverv, et erhverv der om nogen har stået til skue for megen kritik og skyld i relation til finanskrisens opblomstring. Erhvervslivets andre erhverv står citeret 67 gange, godt 22% af udtalelserne, hvilket altså tilsammen udgør mere end halvdelen af alle udtalelser, samlet set 52%. Udtalelser fra erhvervslivet er således med til at udforme en stor del af alle artikler der er blevet skrevet om finanskrisen og det indhold som i sidste ende udgør journalistens vinkling på historien. Som tidligere nævnt må udtalelser fra erhvervslivet forventes at indeholde en vis mængde subjektivitet og vinkling af historien for egen vindings skyld. Betragter man inddelingerne branche, råd og foreninger, der i de fleste tilfælde er nært beslægtet med det private erhvervsliv, idet de udgør diverse råd, branche- og interesseorganisationer, som alle varetager et specifikt erhverv eller grupperings interesser, tegner denne gruppering sig for 19 udtalelser. Som en forventet del af at varetage et specifikt områdes interesser og at kommunikere officielt på vegne af disse, kan de kun forventes at udtale sig til fordel for deres eget områdes bedste. Forbrugerrådet og Arbejderbevægelsens Erhvervsråds 3 udtalelser undtaget, må de sidste således 16 citeringer siges ligeledes at være stærkt erhvervsorienteret.

Den tredje mest citerede gruppe er udtalelser fra statsministre og regeringsledere, finansministre og embedsværket ansat for de pågældende siddende regeringer, med samlet 37 citeringer. Igen kan det kun forventes at udtalelser herfra, er foretaget på et nøje afmålt politisk grundlag, der trods en regeringsleders ønske om det bedste for folket, også må forventes at have sit eget embede og sin position in mente.

Ser vi på gruppen af mere objektive kilder, udgør uafhængige rådgivere og økonomer 16 citeringer og professorer og lektorer 15 citeringer, hvilket lagt i en fælles pulje tilsammen udgør 31 udtalelser, cirka 10%. Denne gruppe må forventes at være de højest mulige objektive ”eksperter”, idet de umiddelbart ikke er direkte økonomisk påvirket af stemningen i samfundet. Dog har en uafhængig økonomisk rådgiver, såvel som en professor, god grund til at opnå spalteplass for egen karriere eller forretnings vindings skyld. National- og centralbankdirektører fra blandt andre Danmarks Nationalbank, den amerikanske centralbank; Federal Reserve og Den Europæiske Central Bank; ECB, får ofte tillagt meget stor økonomisk magt i det henseende at de blandt andet ved at justere på den toneangivende rente kan skabe fornyet dynamik i samfundsøkonomien, da det består som et middel og et værktøj til at påvirke folks forbrug, og derved sætte gang i økonomien. Sammen med økonomiske overvismænd, der er et uafhængigt rådgivningsorgan under økonomiministeriet og udtalelser fra finanstilsynet, som er finanssektorens vagthund, står denne gruppering, som alle har en statslig relateret ansættelse uden en direkte politisk involvering, noteret for 13 udtalelser. Denne gruppe er umiddelbart nært

beslægtet med førnævnte uafhængige rådgivere og professorer og lektorer. Til sammen udgør det 44 udtalelser, godt 15%, hvilket blegner i lyset af erhvervslivets 52%. Der danner sig klart et billede af at eksperterne ikke nødvendigvis vælges for deres objektivitet, men givetvis snarere for deres mulige tilgængelighed og insider position.

Perspektiv: I lighed med indholdsanalysen af BT er Berlingske artiklernes perspektiver forsøgt, hvor muligt, inddelt i et mikro- eller makroperspektiv. 33 artikler fremstår med et mikroperspektiv, hvorimod 52 artikler har et makroperspektiv. Bilag 14 viser, jævnfør artikelopdelingen i bilag 9, hvilke elementer de pågældende i alt 85 mikro/makroperspektiverede artikler indeholder og er sammensat af. Opgørelsen viser en klar overvægt af makroorienterede artikler, som udgør 25% af de samlede antal artikler, de mikroorienterede udgør 16%. Ud af de 33 mikroorienterede artikler var 7 alene udformet som en notits, og har altså ikke fået meget spalteplass, hvilket kun udgjorde 2 makroartikler. Sammenholdt med fordelingen mellem de to perspektiver, tilkendegiver det at Berlingske i højere grad bruger spalteplass og kræfter på de bredere samfundsmæssige aspekter af krisen og økonomien, og ikke fokuserer på individet i samme grad. 42% af makroartiklerne blev suppleret med en analyse, hvilket udgjorde 33% for mikroartiklerne. Det understreger yderligere at samfundsøkonomien er vægtet højere, da artikler med en analysedel, ofte også er de længste artikler. Til gengæld viser opgørelsen at mikroperspektivet oftest suppleres med fakta, 8 artikler indeholdt fakta, hvilket næsten ikke benyttes i makroperspektivet med kun 1 artikel. Brugen af fakta, giver læseren mulighed for hurtigt at relatere emnet eller nyheden til den nuværende situation og derved eventuelt bedre forstå sammenhængen. De tørre fakta suppleret i langt overvejende del for mikroperspektivet, spiller meget godt overens med at læseren i så fald hurtigt kan sammenfatte hvad de nye oplysninger i artiklen får af betydning for den enkelte og ens egen situation. I et bredere makroperspektiv ville tørre fakta lægge et stort ansvar over på at læseren i langt højere grad skal være vel oplyst og orienteret for at forstå nyheden eller ændringens betydning for samfundsøkonomien, hvilket ville kunne distancere avisen overfor læseren, formentlig er det også derfor analysesupplementet er benyttet i langt højere grad, end rene fakta er det for de makroorienterede artikler.

Det næste der bemærkes er at en væsentlig del af de makroorienterede artikler er personlige holdninger der bliver ytret. 14 artikler ud af de 52 er enten et synspunkt (5), debat (5), kommentar (2) eller en leder (2). 27%, altså mere end hver fjerde, tager udgangspunkt i en personlig holdning til samfundsøkonomien og finanskrisen. Det ligger tydeligvis både debattører, redaktører og kommentatorer på sinde i hvilket omfang finanskrisen påvirker samfundet. Kun 2 debatindlæg har et mikroperspektiv, det ene med politisk indhold, det andet figurerende under humorafsnittet i avisen. Flere forhold kan dog have spillet ind på valget af

personlige indlæg og dets perspektiv. Berlingske har formodentligt en helt klar linje for avisen, i hvilket omfang man ønsker at beskæftige sig med individet eller det brede perspektiv. I forlængelse heraf må læsersegmentet også forventes at have valgt avisen ud fra dette perspektiv. Synspunkterne, kommentarerne og debatindlæggene er fra afsenders side formentligt også udvalgt netop til denne avis, og ikke til en formiddagsavis, som i langt højere grad beskæftiger sig med individet, hvorfor fordelingen af de personlige ytringer formentlig ikke er et tilfælde. De 3 forbrugerorienterede artikler er som forventet henvendt til individet i et mikroperspektiv.

Konklusion af indholdsanalyse:

Generelt tegner der sig ikke noget uventet billede af indholdet fra de to aviser. Morgenaviser har altid haft ry for at være mere nøgterne og bredt orienteret i deres dækning og med et større makroperspektiv, hvorimod formiddagsaviser i langt højere grad lader menig mand komme til orde og få fokus, og er mere mikroorienteret. At en stor andel af indholdet i BT udgøres af debatindlæg fra læserne er derfor ikke overraskende, ej heller at debatindlæg i Berlingske i langt højere grad er baseret på erhvervslivet og personer med en længerevarende uddannelse, i stedet for en ”simpel” læser. Hvad der dog overrasker væsentligt mere, er brugen af eksperter for de to aviser. Hvor BT kun benyttede sig af én enkelt ekspert fra bankerhvervet ud af 40 udtalelser, var Berlingske oppe på hele 91 udtalelser, 30% af alle udtalelser. Brugen af mere objektive ekspertudtalelser overrasker også en smule, med 30% for BT og kun 15% for Berlingske. Det tegner klart et billede af hvilken læsersegment de to aviser henvender sig til. Hvor Berlingske primært har haft sine læsere blandt selvstændige erhvervsdrivende, veluddannede personer på arbejdsmarkedet og generelt oplyste borgere, henvender BT sig i højere grad til personer med en kortere uddannelse, håndværkersegmentet og arbejdsløse. Repræsentanter fra bankerhvervet møder formentligt ikke samme respekt og anseelse fra BT’s læsere som Berlingskes læsersegment, da bankerhvervet i høj grad er blevet udstillet som grådige og ansvarlige for finanskrisen. Taget i betragtning at formiddagsaviserne ofte står som den menige mands, lettere ”højroastede”, ærlige stemme, ville læsere af BT formentligt ikke i samme grad affinde sig med at mulige involverede parter fik så megen spaltepads, men ville i stedet forvente en ”vagthunds” udtalelse, frem for en mulig partisk udtalelse. Der skal dog også lægges en del forklaring i det faktum, at perspektivering fra de to aviser, i et henholdsvis mere mikroorienteret perspektiv fra BT og et makroorienteret perspektiv fra Berlingske, hænger sammen med valget af eksperter.

Kvalitativ analyse:

Søgeords- og indholdsanalysen viste at BT ikke publicerede nogle artikler om finanskrisen før efter Lehman Brothers’ fald i september 2008. Den kvalitative analyse tager derfor i første omgang udgangspunkt i to Berlingske artikler op til investeringsbankens fald. Herefter er det to artikler fra hver af de to aviser som indgår i analysen. Ligeledes viste det sig at Berlingske i en

meget stor grad benyttede sig af udtalelser fra repræsentanter i bankerhvervet og det øvrige private erhvervsliv, oftest tituleret som eksperter. BT havde derimod et noget bredere eller flersidet ekspertpanel i deres dækning, og perspektivet i artiklerne var overvejende set fra individet, medens Berlingske i større grad dækkede krisen mere makroorienteret. Udvalget af artikler skal således forsøge at perspektivere forskellige artikeltyper, inddragelsen af eksperter og brugen af journalistisk vinkling og narrativ. For overskuelighedens skyld, er al tekst og citater som er hentet fra artiklerne, udover at være sat i citationstegn også kursiveret.

04.08.2008. Kriseledelse: Fem gode råd midt i recessionen, Berlingske.

Den 4. August 2008 bringer Berlingske en artikel med rubrikken (overskriften): ”*Kriseledelse: Fem gode råd midt i recessionen*” (bilag 15). Den beskæftiger sig med recessionen som en nyindtruffen realitet og lader tre eksperter udtale sig og give råd om hvorledes ”*den kloge virksomhed*” bør forholde sig til det ”*økonomiske klima*”. Artiklen er udformet med først et kort oprids af den nyeste økonomiske udvikling der konkluderer ”*Næsten alle sommerens nøgletal viser, at konjunkturerne vender nu, og det bliver sværere at drive virksomhed. Men der er ingen grund til at gå i panik*”. Det korte oprids fungerer som narrativ abstract. Herefter listes fem gode råd til hvordan virksomheder kan gribe recessionen an. Artiklen er forfattet af en enkelt journalist. En cheføkonom for et brancheråd (Håndværksrådet), en erhvervsmand/investor og en cheføkonom for en anden brancheorganisation (DI, Dansk Industri) udgør ekspertpanelet. Baggrunden for artiklen er, at sommerens BNP-tal viser at bruttonationalproduktet (BNP) er faldet to kvartaler i træk, hvilket kaldes recession, og fungerer som den besværliggørende hændelse i narrativet. Forklaringerne herpå er, at finanskrisen fortsætter med at sætte renterne under pres og inflationen som presser virksomhederne og er fremkaldt af historisk høje energipriser, har tvunget den Europæiske Centralbank til at hæve renten. Virksomheder bør forholde sig til den økonomiske situation, og fem råd til at håndtere udviklingen bliver givet. Rammen for artiklen er altså som udgangspunkt hentet i det faktum at økonomien er i recession, og indikatorer der peger mod et mere økonomisk presset marked giver grund til at skrive en artikel for virksomhedsledere med gode råd til at redde sig igennem med mindst muligt tab. Artiklen bliver makroorienteret, da virksomheder er aktive agenter i samfundet, men fænger, og er også henvendt til individet da fyringer og afskedigelser påvirker den enkelte.

Først er det centralt at vurdere de tre involverede eksperter. To repræsenterer en branche i det private erhvervsliv, henholdsvis som råd og organisation. Deres jobfunktion er bygget på at skabe de bedste rammer og søge de bedst mulige vilkår for den erhvervsretning de repræsenterer. Den sidste ekspert er hentet i erhvervslivet og repræsenterer primært sig selv, både som investor og erhvervsmand. Det giver mulighed for at eksperterne kan stilles op mod hinanden da de repræsenterer to fløje; jeg’et mod fællesskabet, hvor fællesskabet er branchemæssigt

repræsenteret. Første bud, hvilket kommer fra investoren (jeg'et), er *"hæv priserne"*. Altså tænk først og fremmest på din egen forretning. Næste bud er at *"gå kundekartoteket efter"*. Her maner Håndværksrådet til besindighed omkring krisen: *"Har man mange kunder i byggesektoren, kommer man til at indstille sig på dårligere tider. På den anden side skal man ikke overdrive situationen. (...) Nok er forbrugertillidsindikatoren faldet. Men det er naboens økonomi, forbrugerne er mest bekymrede for, ikke deres egen."* Det fremstår at repræsentanten ikke ønsker at skabe en forstærket frygt for omfanget og følgerne af krisen, og som repræsentant for byggefaget er nødt til at kunne få det bedste og mest positive ud af situationen. Det femte råd bliver også det mest interessante i artiklen for her er praktikerens og økonomernes ikke enige. *"Hold på dine folk"* lyder rådet fra økonomerne, som jo begge repræsenterer en branche, og dermed bør og skal varetage deres egne medlemmers interesser, hvorfor det ville være direkte modstridigt at anbefale fyringer blandt branchens ansatte: *"De folk, man har haft så svært ved at rekruttere, vil man jo nødt til at skille sig af med igen"*. Praktikerens er helt uenig, og set ren økonomisk fra egen pengepung er der intet at betænke sig på: *"Der bliver folk nok i fremtiden. For de kommer alle sammen til at fyre. Dette her er ikke ovre til jul."*

Fra artiklens start er der en klar optimistisk holdning i vinklingen. I underrubrikken tegner journalisten allerede et optimistisk syn på krisen: *"Næsten alle sommerens nøgletal viser, at konjunkturerne vender nu, og det bliver sværere at drive virksomhed. Men der er ingen grund til at gå i panik, man skal tænke sig om to gange, før man begynder at fyre folk, lyder et par af rådene fra cheføkonomerne i DI og Håndværksrådet"*. Generelt når det udlægges fra de to brancherepræsentanter erkender de krisen men har stadig et positivt syn på fremtiden: *"Man skal på ingen måde gå i panik over, hvad man læser i aviserne"*. Sproget i artiklen er generelt meget nøgternt, og udfolder sig mest i relation til vejr og klimaforhold: *"Når virksomhedernes ledere genoptager arbejdet, sker det i et økonomisk klima, som er en lille smule køligere end det, de gik på ferie i (...) Et økonomisk vejrskifte er indtrådt"*. Når vejret anvendes som metafor for den økonomiske udvikling, bliver læseren ledt hen imod naturens kræfter og det uforanderlige. Således er der ikke så meget andet at gøre end at forholde sig til det økonomiske situationsbillede som journalisten vælger at fremstille, der ved hjælp af metaforen giver indtrykket af at det ikke kan være anderledes. Selve begrebet recession omtales af journalisten således: *"Dansk økonomi er nemlig angiveligt kommet i såkaldt recession"*, hvilket giver et indtryk af at ordet recession stadig er nyt for læserne i dansk økonomisk sammenhæng, hvilket understreges af at det efterfølgende forklares i artiklen. Journalisten vælger altså en vinkling der er båret frem af et 2 mod 1 positivt syn, og giver ligeledes de to brancherepræsentanter titlen cheføkonom, hvorimod praktikerens fremstår som erhvervsmand og investor. Det føjer en del autoritet til deres udtalelser at være cheføkonom, og forstærker deres position.

Artiklen bærer præg af at finanskrisen stadig ikke har indfundet sig i Danmark eller kun eksisterer på afstand, og kun konjunkturerne, som på nuværende tidspunkt ser ud til at vende, er indtil videre en realitet. Indikatorer på økonomiske tab eller omkostninger forbliver minimale hvis virksomhederne lytter til rådene. Recession er stadig et nyt bekendtskab i dansk økonomi som det beskrives af journalisten, og finanskrisen føles ikke rigtigt tæt på endnu. Ekspertpanelet bliver bærende elementer igennem hele artiklen som er opbygget over de fem gode råd, hvor recessionen egentligt står som det besværliggørende element der giver baggrund for at give fem gode råd. Indtrykket hos læseren bliver en klar positiv vinkel til en ellers dyster økonomisk situation, hvilket bliver skabt ud fra valget af eksperter og deres udtalelser i artiklen. Indikatorerne på en økonomisk omkostning for virksomheden, bliver løst igennem de fem gode råd der kan minimere tab, og får derfor ikke nogen større skræmmende effekt. Artiklens vinkling med de to parter stillet op mod hinanden, og et 2 mod 1 positivt syn, giver en overvejende optimistisk tilgang til den økonomiske situation hvilket bliver det regerende narrativ for artiklen, idet det reelt fortæller os at vi ikke skal bekymre os om mere, end den nyindtrufne recession.

09.09.2008. Økonomisk krise: USA-indgreb tager kun toppen af problemerne, Berlingske. En måneds tid senere den 9. september 2008 er der for alvor tegn på at krisen i USA er værre end frygtet. En nationalisering af USA's to største udlånere af boliglån har i første omgang reddet en del af de finansielle markeder, man har for alvor sat krisen i perspektiv. Med rubrikken *"Økonomisk krise: USA-indgreb tager kun toppen af problemerne"* (bilag16), og underrubrikken *"Verdens største økonomi sidder fast i så massive økonomiske problemer, at de ikke bare forsvinder som dug for solen på få dage. Der skal mere og andet til end overtagelsen af Freddie Mac og Fannie Mae, før det lyser over den store økonomi mod vest"*, der fungerer som narrativ abstract, tegner artiklen et billede af hvor alvorlig den økonomiske situation i USA er, og er baggrunden for hvorfor der fortælles. Perspektivet i artiklen er i høj grad makroorienteret med fokus på det amerikanske boligmarked og omkostningerne ved et finansielt kollaps. Fire eksperter udgør de analyserende betragtninger, og artiklen er skrevet af en enkelt journalist. Ekspertpanelet består af to fra bankerhvervet, tituleret som henholdsvis ekspert i amerikansk økonomi hos en storbank og en chefanalytiker fra en anden bank. Tredje ekspert er direktør for en forening der som interesseorganisation varetager interesser for de to største danske realkreditinstitutter, der er udlånere af boliglån og den danske pendant til de to amerikanske nært kollapsede udlånere. Den sidste ekspert er cheføkonom for et fondsmæglerselskab, der varetager køb og salg af værdipapirer og finanstransaktioner, hvilket tidligere kun blev udført af banker og sparekasser. Alle fire eksperter må således klart siges at være hentet fra bank- og finansverdenen, der alle har deres egne baggrunde for deres udtalelser, og alle er placeret i stillinger der skal sikre størst muligt økonomisk afkast til deres arbejdsgivere/aktionærer/medlemmer. Redningen af de

to realkreditkæmper bliver, trods at det burde være løsningen, reelt temaet for problemerne i USA, og således også den besværliggørende hændelse i narrativet. Omdrejningspunktet i artiklen bliver eksperternes evalueringer af den finansielle situation efter redningen, og hvorledes det er nok til at stoppe den økonomiske lavine der er under opsejling. Journalisten lægger ud med at give et optimistisk udfald af redningen af de to realkreditkæmper: *”en helt nødvendig redning på målstregen og vil virke som varm olie, der nu i små mængder dryppes ud over det ellers noget rustne og fastlåste internationale pengemarked”*, men vinkler hurtigt artiklen hen imod et mere dystert scenarie: *”Solen kommer ikke til at skinne fra en skyfri himmel lige med det samme. Kulde og vinter er stadig på vej i international økonomi, vurderer flere eksperter.”* Journalisten benytter altså en ellers positiv nyhed til at kunne skabe en fortælling om de fortsatte problemer USA lider under, og skaber selve nyheden ud fra at eksperterne overvejende stadig ser dystert på fremtiden. Således er der fra journalisten nu åbnet op for at eksperterne herefter kan give deres analyser/evalueringer på udviklingen. De to bankeeksperter udtaler: *”Dette ændrer ikke fundamentalt ved de meget store problemer, der fortsat er på det amerikanske boligmarked”* og *”...kalder overtagelsen for »nødvendig«, hvis den aktuelle nedsmeltning på det amerikanske boligmarked skal bremses”*. Direktøren for realkreditforeningen er mere positivt stillet: *”»positivt,« at der nu bliver taget hånd om problemerne i USA. Det kan være med til at skabe større tillid til amerikansk realkredit og dermed føre til lidt lavere renter på bygge- og boligobligationer, vurderer han. Han afviser samtidig, at dansk realkredit står i noget, der bare minder om samme situation”*. Det er ikke overraskende at direktøren, der repræsenterer samme finansielle instanser i Danmark, straks bringer det danske system til sammenligning og understreger at der ikke vil kunne opstå samme problemer her. Han bringer herved en smule optimisme ind i udviklingen, hvorimod de to bankeeksperter ikke er direkte berørt af situationen endnu, og derfor kan være mere kritiske. Cheføkonomen for fondsmæglerselskabet ser også fortsatte problemer: *”det betyder ikke, at indgrebet er et afgørende vendepunkt i den aktuelle finanskrisen (...) Der kan godt gå lang tid, før det er endeligt overstået”*. Igennem artiklen argumenterer primært de tre bankrelaterede eksperter for at økonomien er i krise og det vil tage tid før en bedring er i udsigt, hvilket således også afspejler sig i journalistens holdningsmæssige vinkling, idet han afslutter artiklen væsentligt mere negativt: *”Der er kort sagt rod i økonomien, nærmest uanset i hvilken retning blikket rettes, og det hele ser tilmed værre ud, end det gjorde for Danmark i midt- og sids-70'erne. Det tog os omkring syv år at få rettet økonomien op igen”*.

Fra at indledningsvis præsentere den nye udvikling omkring nationaliseringen af de to amerikanske realkreditkæmper som en positiv nyhed for finansverdenen, ændres vinklen hurtigt igennem brugen af eksperterne og afsluttes mere negativt og dystert. Journalisten udnytter derved, det, der burde være en positiv nyhed for det økonomiske verdensbillede, som incitament

for at eksperterne kan male det noget mere dystre og negative krisebillede frem i artiklen, og evalueringerne fungerer i stedet som et faretruende signal om at noget større er under opsejling. Eksperterne bliver derfor aktive elementer i journalistens egen vinkling af sin nyhedshistorie, og valget af dem er yderst afgørende for artiklens afsluttende konklusioner, og understreger at journalisten ikke undgår at subjektivt indramme artiklen, trods at det hovedsageligt er baseret på eksperternes vurderinger. Eksperterne der alle har relationer til bankverdenen og det private erhvervsliv bliver aldrig rigtigt spillet ud mod hinanden, eller konfronteret mere indgående omkring hvordan de dystre udsigter relaterer sig til og kan få indflydelse på den danske situation. De økonomiske indikatorer i artiklen baserer sig primært på amerikanernes økonomi, og ikke om det har omkostninger for os i Danmark. Derved bliver finanskrisen holdt på afstand, der på dette tidspunkt kun er seks dage fra sit danske indtog. Journalistens eget sprogbrug i den positive indledning, hvor redningen skal ”virke som varm olie” og ”Frygten for tab har ellers i nogen tid fået maskinerne til at gå nærmest helt i baglås”, lader læseren forstå at økonomien fungerer som en maskine, hvilket med varm olie giver associationer til tandhjul der bare skal smøres for at det hele kan køre igen. Økonomien bliver i den positive vinkel gjort til en mekanisme der med menneskets løsninger kan reddes. Men snart ændres vinklen mere negativt, og økonomien bliver nu sat i association med naturen ”Kulde og vinter er stadig på vej i international økonomi” hvilket giver læseren indtrykket af at vi ikke kan ændre på udviklingen. Naturen vil gå sin gang, ligeså økonomien. Artiklens narrativ bliver igen båret stærkt frem af de holdninger som eksperterne udlægger. Journalisten skaber en fortælling der starter positivt, bevæger sig ind i igennem flere besværliggørende elementer, for så at slutte og konkludere dystert og pessimistisk. Den typiske narrative struktur med først en abstract der sammenfatter situationen i underrubrikken, en orientering om overtagelsen i indledningen, komplikationen af at det ikke er nok for økonomien, eksperterne der evaluerer på situationen og journalistens afsluttende konklusion at økonomien fortsat er under pres og noget større truer, fungerer som et effektivt middel til at iscenesætte en interessant og spændende artikel. Det understreger det som Fulton et al. (2005) kalder tendensen til en øget ”narrativisering af nyheder”, hvor journalisten formår at spin’ne information til narrativ, og derved underholder samtidigt med at det informerer, hvilket hun mener er resultatet af markeds kræfter der lægger pres på nyhedsproducenter til i højere grad at fokusere på profit og markedsandele. Det underminerer således også de journalistiske idealer om objektivitet.

16.09.2008. Finanskrisen rammer danskerne, Berlingske & Bliver din bank den næste? B.T. Seks dage senere er finanskrisen blevet global og dansk. Lehman Brothers kolliderer den 15.

September 2008, og dagen efter dækker Berlingske og BT selvfølgelig nyheden, men med lidt forskellige tilgange. Det bliver derved interessant, i en sammenlignelig analyse, at betragte den

specifikke nyhed om Lehman Brothers kollaps og finanskrisens realitet udfolde sig i Berlingske og BT den 16. september. Udgangspunktet for de to artikler er det samme; nyheden om finanskrakket på Wall Street og starten på en global finanskrise. Med rubrikken ”*Finanskrak rammer danskerne*” (bilag 17) i Berlingske og ”*Bliver din bank den næste?*” (bilag 18) i BT, er scenen sat for en ny medieagenda.

Berlingskes artikel er skrevet af to journalister og inddrager tre eksperter; en cheføkonom fra en bank, formanden for finansrådet der varetager bankernes interesser og udover at være formand også er direktør for den samme bank som førnævnte cheføkonom, og sidst en professor og bankeekspert. De to førstnævnte eksperter må, selvom de ikke i denne sammenhæng repræsenterer samme arbejdsplads, siges i høj grad erhvervsmæssigt at være i samme båd. Til gengæld er professoren fra modsatte lejr, og bringer en smule balance tilbage i erhvervsrepræsentationen. BTs artikel er skrevet af to journalister og gør brug af fire eksperter; direktøren for et uafhængigt forbrugersite, en chefredaktør på et magasin om penge og økonomi, en cheføkonom fra en bank og en direktør i et rådgivningsfirma. Et væsentligt bredere udvalg af eksperter end Berlingskes.

Krakket på Wall Street der igangsatte det økonomiske kollaps og gør finanskrisen til en global realitet bliver nyhedens omdrejningspunkt og besværliggørende hændelse i begge artikler, men de er opbygget på forskelligt vis. Hvor Berlingske konstaterer i rubrikken, at danskerne rammes, stiller BT i stedet det ildevarslende spørgsmål til læseren; ”*Bliver din bank den næste?*”. Præmissen og fokus er således stadig det samme; at berette for læseren at finanskrisen får følger for danskerne, men hvor Berlingske konstaterer, involverer BT i stedet læseren mere direkte ved at stille et spørgsmål. Selve nyheden om Lehman Brothers fald, der fungerer som artiklens besværliggørende hændelse og som motor for det økonomiske morads artiklerne er bygget op omkring, præsenteres således: Berlingske; ”*De sorte skyer trækker sammen i kølvandet på gårsdagens kraftige turbulens på finansmarkedet, hvor to af USAs største finanshuse, Lehmann Brothers og Merrill Lynch, henholdsvis gik i betalingsstandsning og blev overtaget af Bank of America*”. I BT; ”*I går gik det ud over den traditionsrige investeringsbank Lehman Brothers, som er verdens fjerdestørste. Banken var den første i 30 år til at kollapse, uden at hverken nationalbank eller andre investorer greb ind*”. Begge forholdsvis saglige og direkte tilgange til nyheden, dog også begge en smule dramatiserende med brugen af ordene ”*de sorte skyer*” og ”*kollaps*”. Berlingske lader dog først selve nyheden og omdrejningspunktet for artiklen figurere længere inde i teksten, og præsenterer i stedet straks læseren for resultatet og konklusionen af nyheden; ”*Finanskrisen kommer til at koste danskerne dyrt. Både i form af højere renter i banken, aftagende vækst og stigende arbejdsløshed, vurderer eksperter*”. Den økonomiske konsekvens indikator bringes således straks i spil. Artiklens udformning lader derfor ingen tvivl

om de negative konsekvenser nyheden medfører, og journalisternes vinkel er ligeså dystre. Herefter bringes de to bankrelaterede eksperter i spil og lader dem bekræfte hvad journalisterne indledningsvist har præsenteret. Vi bliver orienteret om hændelsen og årsagen til finanskrisens udspring som tidligere beskrevet, inden professoren og bankeksperten til sidst giver sin dystre vurdering; ”*Der er ubehagelige tegn på, at det her kan blive meget slemt*” og det yderligere resultat af hændelsen ”*at øjeblikkets finanskrise vil brede sig og at flere banker vil bukke under herhjemme*”. Journalisterne lader de tre valgte eksperter bære hele sammenhængen for artiklen bundet sammen omkring nyheden om investeringsbanken. Uden egentligt at spille eksperterne ud mod hinanden eller at stille kritiske spørgsmål til hvorledes det står til med de danske banker herhjemme, trods at professoren, som den uafhængige iagttagere, udtaler at flere banker formentligt vil bukke under, fungerer deres udtalelser således som mål for at understøtte det dystre billede krakket har skabt. Selve nyheden i artiklen bliver egentligt at finanskrisen nu er en realitet, og krakket bliver motoren for fortællingen, medens eksperter bliver midlerne til at beskrive hvor slemt det står til. Der er altså ingen andre fremtidsudsigter end den dystre som både eksperter og journalister præsenterer, hvilket også bliver artiklens bærende narrativ.

BTs underrubrik lader heller ingen tvivl om at finanskrisen er blevet global og er kommet til Danmark: ”*Finanskrisen ruller og slog i går ned i både New York og Nordsjælland. Stribevis af danske banker er i frit kursfald*”. Herefter forklares selve årsagen til nyheden, kollapset, og krisen beskrives som: ”*den finanskrise, der nu vælter finanshuse som dominobrikker verden over*”. Et fint sprogligt billede af at dette bare er begyndelsen. Når først dominobrikkerne er sat i bevægelse, stopper de først når alle opstillede brikker er lagt ned, hvilket må tolkes som at alle banker nu er i fare. Direktøren for det uafhængige forbrugersite er første ekspert der udtaler sig, og lader ingen tvivl tilbage om at dette kan ramme alle: ”*Selv den bedste bank kan komme i problemer, hvis timingen er forkert*”. Chefredaktøren er enig; ”*Det er en ond spiral (...) så må vi se, hvor mange skeletter der skal ud af skabene*”. Cheføkonomen fra banken stiller ikke noget bedre i udsigt; ”*Det bliver sværere og dyrere for danskerne at låne penge*”. Direktøren for rådgivningsfirmaet afslutter artiklen ved at bringe en ny tendens på banen; ”*Det nye er, at det er kunderne, der skal til at risikovurdere bankerne. Det plejer at være omvendt*”. Igen bliver nyheden om det kuldsejlede finansielle marked, præcis som i Berlingske, bygget op omkring de involverede eksperter, der alle har samme holdning til situationen, dystre negative forventninger. De økonomiske indikatorer bringes straks i spil i relation til at det bliver dyrere at låne penge for forbrugerne, og udsigten til at et krak kan ramme alle banker.

I begge aviser, er det igen ofte naturfænomen der spiller ind på sprogbuget. I Berlingske; ”*sorte skyer*”, ”*kølvandet*”, ”*hård styrke*” (som i blæst) og i BT; ”*finanskrisen ruller*” (som en bølge), ”*hver gang der sker noget dårligt i USA, bliver vi ramt af bølgen i Danmark*” (som i

vand), ”*uvejret rammer*”, ”*måtte søge ly*” (for vejret) og ”*stormvejret på de finansielle markeder*”. Metaforer hentet fra naturen og naturfænomener giver indtryk af at finanskrisen er noget naturskabt som vi almindelige mennesker ikke kan påvirke, hvilket må siges at være et paradoksal sprogbrug i det lys at finanskrisen i høj grad er menneskeskabt. Begge artikler er for så vidt orienteret mod at danskerne rammes på pengepungen af finanskrisen, hvilket gør den makroøkonomiske nyhed mere personligt orienteret. Sammenligningen viser at selvom selve udgangspunktet for historien er den samme, formår BT allerede i rubrikken at vinkle artiklen mod et involverende mikroperspektiv, med det dramatiske spørgsmål: ”Bliver din bank den næste?”, og udnytter den dramatiske hændelse på det finansielle marked herigennem. Berlingske journalistens sprogbrug lader derimod ikke tilbage for også at dramatisere nyheden ved at sprogligt ornamentere historien, i form af metaforer. Den dramatiske måde at fremstille historien på samstemmer med tidligere forskning, der har vist at avisartikler i større grad dramatiserer hændelser. Haglund og Englund (2001:18) skriver: ”Ytterligare en trend som uppmärksammats är att tidningstexter i allt större utsträckning dramatiserar skeenden”.

Evalueringerne på situationen i begge artikler ændrer ikke nævneværdigt ved, trods at BT har valgt et bredere ekspertpanel end Berlingske, at udsigterne til at finanskrisen nu har ramt Danmark, og at det vil ramme os økonomisk, er en realitet. Til gengæld viser det, at nuanceringen i ekspertvalget ikke får den store indflydelse på hvorledes dramatiske nyheder udlægges, men i stedet fungerer som bekræftende elementer af en valgt journalistisk nyhedsvinkel. Narrativet i begge artikler bliver at finanskrisen er her og vil påvirke os økonomisk, og den mere mikroorienterede vinkel i BT bekræfter formiddagsavisens præmis om at skabe mere individperspektiverede nyheder.

01.10.2008. Rammer krisen dig? B.T.

Finanskrisen er blevet medieagenda i Danmark, og fylder mere i mediebilledet. BT har i avisen den 1. oktober to artikler med relation til finanskrisen, begge med fokus på individet. Den ene med rubrikken; ”*Finanskrisens vinder og taber*”, i hvilken der konstateres hvilke grupperinger i samfundet der vinder eller taber på krisen. Den anden artikel; ”*Rammer krisen dig?*” (bilag 19) beskæftiger sig mere involverende med hvem krisen rammer, og er opbygget over en kort introduktion, der fungerer som narrativ abstract, af den nuværende økonomiske situation, med udtalelser fra to eksperter; en professor i finansiering og en lektor i arbejdsmarkedsforskning. Derefter gennemgår artiklen udførligt fire hovedgrupper om hvordan; bolig, pension, job og hverdagsituationen ser ud i lyset af krisen. En enkel ekstern kilde til et boliglåns regnestykke, den før nævnte lektor, en tidligere overvismand og en underdirektør for forsikring og pension, bliver enten citeret eller kildeangivet til den ellers ret omfattende og udførlige beskrivelse af fremtidsperspektiverne. Men artiklen fremstår ellers som om, at det er de to forfattere

journalister der har al fakta og forestår selve fremskrivningsperspektiverne. Baggrunden for artiklen er at krisen rammer os. Underrubrikken lyder; ”*Kaos på aktiemarkedet Kaos på boligmarkedet Kaos i bankverdenen Se her, hvordan det påvirker dig?*”, hvorefter den indledende tekst fortæller; ”*Den økonomiske fest er forbi, og de fede tider med luksusforbrug på friværdien og højtflyvende aktiekurser er skiftet ud med gedigne tømmermænd. Boligpriserne og bankerne har allerede stået for skud. Nu er tiden kommet til danskernes pengepung. Men er det os alle, der får slag i økonomien?*”. Tiden er kommet til danskernes pengepung. De økonomiske indikatorer peger straks mod tab for danskerne, hvilket fungerer som artiklens besværliggørende hændelse, og udgangspunkt for evalueringerne. Resultatet af krisen får vi også serveret, idet der under de fire hovedgrupper stilles forskellige spørgsmål af journalisterne, der ligeledes i de fleste tilfælde også besvares af journalisterne. Eksempler; ”*BOLIG: Hvem rammes hårdest? Især unge førstegangskøbere, der købte, da priserne toppede, er de store tabere*” eller ”*JOB: Vil arbejdsløsheden stige? Ja. De fleste eksperter vurderer, at ledigheden bliver fordoblet fra omkring 40.000 til over 80.000 inden for to år*”. Artiklen melder om dystre økonomiske udsigter og er i de fleste tilfælde negativ stillet. Dog er det primært de rige og vellønnede der ser ud til at tabe mest på krisen, mens personer i lejebolig og med arbejde i helt nødvendige jobfunktioner som sygeplejerske og skolelærere ser ud til at gå fri. Den indledende beskrivelse ”*fede tider med luksusforbrug på friværdien (...) er skiftet ud med gedigne tømmermænd*” bliver et fængende element for læseren, idet udtrykket ”tømmermænd”, metaforisk giver fornemmelsen af at denne situation er selvforskyldt, og at vi alle simpelthen bare har festet for meget i økonomisk forstand, og nu melder Alvoren sig. Det inddrager derved læseren, idet vi alle kan have fået de ”tømmermænd”, og er et klassisk tegn på den tabloidiserede og individorienterede journalistik som formiddagsaviserne er kendt for. Herefter bliver hele den økonomiske situation beskrevet for os i term af at journalisterne selv har alle svarene. Set ud fra artiklens sammensætning af at kort introducere situationen i udtryk fra to uafhængige eksperter, for derefter at overlade både spørgsmål og svar til journalisterne selv, må subjektivitet siges at være uundgåelig.

Trods elementet af, at det reelt er en analyse af tilstanden der beskrives, gør journalisternes vinkling at artiklen fremstår som ren fakta. Det er i høj grad en mikroorienteret artikel, der formår at involvere alle læsertyper, idet vi alle vil kunne finde den fremtidige forventning i relation til vores egen situation i artiklen. Generelt ser den valgte ekspertinvolvering fornuftig ud, men vinklen på artiklen og det underliggende narrativ lader ikke megen tvivl om udfaldet af finanskrisens tilstedeværelse. Det forekommer derfor en smule unuanceret at hele artiklen så entydigt angiver retningen, uden andre involverede røster bliver inddraget. Det viser at finanskrisen som ny medieagenda er trådt til, og at de dystre økonomiske udsigter ikke bare formodes vil komme, men, set i formiddagsavisens perspektiv, reelt er en accepteret ny

samfundskonklusion. Det bliver derved også hele artiklens narrative struktur at vi har accepteret denne nye krise som fakta.

16.10.2008. Danskerne mærker endnu ikke effekten af bankkrise. Berlingske.

Den 16. oktober bringer Berlingske i alt 17 artikler der inddrager finanskrisen som emne. Især to artikler er interessante. Den ene har rubrikken ”Økonomisk nedtur ruller for fuld styrke” og beskriver hvordan krisen nu kradser kloden rundt. Medens den anden beskæftiger sig med danskerne der endnu ikke i noget betydeligt omfang er blevet personligt ramt af krisen. Læsere kan altså samme dag konstatere at krisen nu ruller for fuld styrke, men samtidigt at danskerne ikke økonomisk rammes af det. Det forekommer derfor interessant at lidt nærmere på sidstnævnte mere positive artikel, i en tid hvor de fleste artikler har et mere pessimistisk syn.

Med rubrikken ”*Danskerne mærker endnu ikke effekten af bankkrise*” (bilag 20) og underrubrikken ”*Alarmklokkerne har længe ringet på de internationale finansmarkeder. Men almindelige danskere er endnu ikke i noget betydeligt omfang blevet ramt personligt af finanskrisen. Derfor tager de udviklingen med ophøjet ro, vurderer flere*”, er læseren orienteret om artiklens tema og fokus er sat på individet. Artiklen er forfattet af to journalister og inddrager hele 8 eksperter; en bankkatiestrateg, en talsmand for alle investeringsforeninger, en realkreditøkonom, en pensionspressechef, en pensionsøkonom, to uafhængige rådgivere fra private rådgivningsfirmaer og en adm. direktør for et pensionsmæglerfirma. De fem af eksperterne repræsenterer således et erhverv der sælger finansielle produkter til private, medens de sidste tre er uafhængige rådgivere af privatøkonomi. Et bredt udvalg af eksperter, der dog alle har økonomi og finansiering som erhvervsorientering og levebrød. Baggrunden for artiklen er at flere eksperter på området vurderer at den almindelige dansker ikke i betydeligt omfang er blevet berørt af finanskrisen. Den økonomiske indikator peger derfor ikke mod et nævneværdigt tab eller omkostninger for den enkelte, modsat de fleste andre artikler i denne analyse. Finanskrisen bliver artiklens besværliggørende hændelse, men reelt er omdrejningspunktet for artiklen egentligt at der faktisk ikke er problemer. Eksperterne involveres til at give deres bud på hvordan de tolker den nuværende situation, og bliver i høj grad selve artiklens indhold. Indgangsvinklen fra journalisterne, tegner et billede af noget der burde være dystert, men rent faktisk er positivt. Og eksperterne er enige; ”*Hvis du spørger 100 mennesker på Strøget, vil hovedparten sige, at dette ikke betyder noget for dem selv. Det er også kun få herhjemme, der for alvor mærker krisen*”, udtaler den uafhængige rådgiver. Realkreditøkonomen; ”*Når de først får snakket med os, tager de fleste det hele helt med ro*” og pensionspressechefen melder; ”*Der er en udbredt holdning til, at bunden er nået*”. I lignende stil melder alle eksperterne, at på deres økonomiske område ser det ikke ud til at have påvirket danskerne nævneværdigt. En smule malurt hældes der dog i bægeret; ”*Den internationale finanskrise, der trækker store overskifter over hele kloden,*

og som kaldes den værste siden 1930erne, preller helt af på almindelige danskere - indtil videre i hvert fald”, hvor ”indtil videre” kommer til at fungere som et element af at vi stadig bør vente mørkere tider. Udover at ordet ”alarmklokker” benyttes og at krisen sammenlignes med den værste siden 1930erne, bliver sprogbruget heller ikke benyttet i nogen metaforisk eller dramatiserende form.

Artiklen, der bringer en smule optimisme ind i et ellers økonomisk dystert verdensbillede, fremstår saglig og velbegrunder, og eksperterne ser ikke ud til at have nogen særlig eller skjult agenda for deres udtalelser. Det kan dog forekomme en smule medieret at alle eksperterne har samme positive tilgang til situation, og let give indtrykket, at eksperterne er udvalgt *netop* fordi de har den samme holdning til krisen, idet at hele artiklen er bygget op omkring deres udtalelser. Den saglige og afdæmpede sproglige tilgang i artiklen, står i kontrast til de andre eksempler på ornamenteret sprogbrug der har karakteriseret de mere negativt og pessimistisk vinklede artikler. Den samfundsmæssige accept af at krisen har ramt os, men at vi overraskende nok ikke har set nogen større omkostning forbundet med den, fungerer som artiklens ramme og indgangsvinkel. Fulton et al. (2005:242) beskriver det at skabe historien igennem brugen af det menneskelige perspektiv, for en voksende trend i narrativisering af nyheder, hvilket fungerer som en stærk platform og struktur for Berlingske til at skabe personaliseret journalistik og bliver samtidig artiklens narrativ.

Konklusion af den kvalitative analyse:

Begrænsningen i at kun beskæftige sig med seks udvalgte artikler i analysen, betyder at de fundne eksempler på vinkling og narrativ, kun fungerer som en del af helheden. Men artiklerne er dog valgt ud fra de overordnede tendenser som tegnede sig i indholdsanalysen, og perspektiverer derfor nogle fremtrædende generelle tendenser i de to aviser.

I alle seks udvalgte artikler indgår der tre eller flere eksperter. Det betyder at artiklernes opbygning er foretaget fra redaktionen med tanke på at eksperternes udtalelser skal fungere i sammenhængen med nyhedselementet. Alle seks artikler understreger således også at valget af eksperter afgør vinklingen på artiklen. Eksperterne har i de fleste tilfælde samme holdning til emnet og spilles nærmest ikke ud mod hinanden i de situationer hvor der er divagerende holdninger, eller ændrer på vinklingen i artiklerne. Artiklerne fornemmes på forhånd at være afgjort ud fra de deltagende eksperter, og artiklernes eksistensgrundlag synes nærmest at være defineret ud fra om redaktionerne rent faktisk har haft tilgang til de ønskede eksperter. Det stemmer overens med både Jensens (1987), Mårtensons (2003) og Viscovis (2006) forskning, der alle fremhæver at eksperters inddragelse får en signifikant og afgørende betydning for nyhedsrapporteringen, hvor Jensen (1987) ligeledes beskriver hvordan eksperter formår at skabe et billede på økonomien som sammenfalder med eksperternes eget syn på samfundet.

Sprogbruget blomstrer i artiklerne når vinklen på historien synes dystert og pessimistisk. Metaforer med relation til natur og vejrforhold bliver dominerende, og giver læseren indtrykket af at økonomien og finanskrisen er ustoppelig, og har sin naturlige gang. Viscovi (2006) argumenterer i sin forskning, for at ”markedet” bliver et autonomt system der styrer og dominerer rapporteringsformen, hvilket også synes at gælde for ”finanskrisen”, når den omtales i en dystert og negativ form, der, som naturen, vil gå sin gang og derved ikke kan stoppes. Når økonomien omtales mere positivt er det i stedet mere simple implicite sammenligninger der benyttes, hvor associationer til motorer og mekanismer der kan repareres synes at gælde, og giver fornemmelsen af at skaderne er mulige at udbedre.

Narrativet i artiklerne fremkommer som en forlængelse af den valgte vinkel og ramme for artiklerne, og fungerer i kraft af et samfundsmæssigt konsensus om at et økonomisk skifte er på vej og senere at finanskrisen er en underforstået realitet. Narrativet i artiklerne giver sig således til kende ved netop ikke at være synlig, forstået på den måde at netop den naturlige tilgang til emnet finanskrisen og økonomien fungerer i en ramme af at læseren allerede er bekendtgjort med realiteten; *finanskrisen*. Ordet bliver hurtigt en del af danskernes hverdag og den enkeltes ordforråd, fordi vi accepterer de grundlæggende principper om at der foregår en finanskrisen vi ikke selv er herre over, og at vi alle bliver en del af den, også selvom vi måske ikke forstår *hvorfor* der er finanskrisen, det er der bare. På den måde ligger der en underforstået narrativ struktur, nærmest et mediedrevet dikteret narrativ, der fastholder læseren i en forståelse af at finanskrisens realitet er samfundsmæssig konsensus, og det kan der ikke stilles tvivl ved. De kronologiske og kausale arrangementer i narrativet jævnfør Jannidis (2003), bliver således i højere grad elementer i en løbende fortælling, idet at selve finanskrisen udgør indholdet for fortællingen. Finanskrisens udvikling over artiklerne bliver selve kronologien, og de kausale arrangementer, det være sig omkostningen for individet og samfundet, får først på et senere tidspunkt et udslag, hvilket kun skitseres eller forsøges konkluderes i artiklerne. Der kan derfor heller ikke generelt skabes en afslutning på artiklerne, hvilket ellers er kendetegnende ved narrativ analyse; at enhver historie afsluttes med et resultat, da vi ikke kender udfaldet af finanskrisen endnu. Finanskrisens én dag formodede slutning, bliver derfor også selve kronologiens narrative afslutning. Hvor Glasgow University Media Group konkluderede at britisk tv's økonomiske nyhedsdækning i 1976 og 1980, i en sproglig og strukturel vinkel, forvrængede og skabte en partisk fremstilling af den reelle økonomiske virkelighed (Gavin 1998), må BT og Berlingske, i stedet konkluderes at have indvilliget i en ny medieagenda, hvor ”finanskrisen” bliver den nye fortælling, og eksperterne bliver midlet til fortællingen. Fulton et al. (2005:243) argumenterer for at gevinsten ved at ”vinkle nyheder som narrativ” er at komplekst og indviklet materiale bliver gjort tilgængeligt for læseren, hvorfor økonomisk

nyhedsdækning har meget at vinde ved brugen af narrativ, da det udelukker at skulle forklare underliggende økonomiske strukturer og besværliggørende finansielle ændringer.

Sammenfattende konklusion:

Nyheder fungerer som oplysning i vores samfund og er med til at skabe begrebsrammerne om vores kultur og sociale virkelighed. Nyhedskonsumenter er ofte ikke bevidste om de rammer nyheder bliver skabt under (Johnsson-Cartee 2005:181). Det lægger et stort ansvar på nyhedsredaktionerne. Gavin (1998) konkluderede i sin forskning om økonomisk nyhedsformidling i 1990'erne og om mediernes fremstilling af samfundsmæssige økonomiske problemstillinger at: "as a result, where reporters are capable of influencing economic attitudes directly or indirectly, they become, more than ever, almost a part of the economy (...). They are not simply observers and reporters; they can affect the economy they seek to report" (1998:183). Det kan derfor blive en farlig cocktail hvis reporterne kan influere den økonomi de ønsker at afdække, alt imens konsumenterne ikke er bevidste om præmissen for den fremstillede nyhed.

Søgeordsanalysen viste at en ny medieagenda tog form efter 15. september 2008, hvor finanskrisen havde sin globale indtrædelse og der opstod en ny "finanskrise" agenda, som hurtigt fik fæste i medie billedet og fortsatte i månederne efter. Indholdsanalysen påpegede, at i 68% af Berlingskes artikler benyttede de udtalelser fra såkaldte eksperter. Udtalelser fra erhvervslivet udgjorde 52%, mod kun 15% objektive kilder, og hele 30% af alle eksperter var hentet fra bankerhvervet. BT gjorde i 53% af artiklerne brug af eksperters udtalelser, og her var ekspertudvalget noget mere bredt orienteret, hvor 30% af udtalelserne kunne takseres som objektive. Analysen bekræftede forventningen om at BT som formiddagsavis i højere grad tager individets perspektiv i udformningen af nyhederne, medens morgenavisen Berlingske konsoliderer sin position som en bredt orienteret avis, hvor et makrofokus i højere grad dominerer. Det afspejledes også i valget af eksperter til artiklerne. I BT blev de mikroorienterede artikler i høj grad suppleret med uafhængige eksperter, hvorimod Berlingskes makroorienterede artikler, blev suppleret næsten alene af partiske eksperter. Der viste sig altså en meget større partisk ekspertinvolvering i den makroorienterede morgenavis, medens den mikroperspektiverende formiddagsavis bedre skabte balance mellem partiske og uafhængige udtalelser. Det forhold undersøgte den kvalitative analyse nærmere igennem seks artikler hvori antallet af involverede eksperter i alle artikler var tre eller flere. Der tegnede sig et billede af at eksperterne, for begge avistyper, i det store og hele, og i næsten alle tilfælde, var enige om den økonomiske situation, og der viste sig en klar brist på at stille eksperterne op mod hinanden. Det giver et billede af at redaktionerne vælger deres eksperter ud fra den vinkling og det narrativ de ønsker at fremstille i relation til nyhedshistorien. Det tegner dog også et billede af at samfundet har accepteret den nye medieagenda som værende det sande billede på den økonomiske

situation, og det derfor ikke har været i mediernes interesse at grave andre ekspertholdninger frem. Dog kan det undre at selvom ”den økonomiske krise ruller for fuld styrke”, så konkluderer hele otte eksperter samtidigt at danskerne endnu ikke i betydeligt omfang mærker effekten af krisen. Effekten kan selvfølgelig efterfølgende stadig nå at indtræffe, men burde give yderligere stof til eftertanke på redaktionerne i deres valg af nyhedsvinkling og narrativ.

Den narrative analyse påviste, at i de undersøgte artikler efter investeringsbankens fald 15. september, fremstod selve realiteten; finanskrisen, som en underliggende samfundsmæssig konsensus. Fulton et al. (2005:244) fremhæver at den ultimative konsekvens af en narrativisering af nyheder er at publikum føler sig hjælpeløse og umyndiggjorte. Historierne de læser i aviserne, synes ikke at have nogen nemme løsninger, intet svar på umedgørlige problemer, men bliver i stedet gentaget igen og igen. Sammenholdt med Johnson-Cartee's (2005) konklusion om effekten af framing, i sammenhæng med emner i medierne hvor den brede befolkning ikke har nogen særlig holdning eller mening, argumenterer hun: ”particularly when news consumers hold no prior strong beliefs or attitudes toward an issue news framing is likely to have more influence on individual decision making. And when news consumers face cross-pressures, leaving themselves confused and/or ambivalent about competing issue solutions, news frames may have a strong influence on individual decision making” (2005:26). ”Økonomien” som emne i mediebildet, er det nok de færreste der har stærke meninger eller holdninger til. Men i en situation hvor vi alle pludselig føler at vi bliver involveret i en økonomisk nedtur, som det skete med udspringet af finanskrisen, hvor der ikke syntes at være nogen nemme løsninger og hvor krisen blev gentaget igen og igen i mediebildet, pålægger det nyhedsredaktionerne et stort ansvar for deres brug af nyhedsrammer, da det får afgørende betydning for hvordan vi som individer vælger at agere, og derved også hvilke økonomiske valg og beslutninger vi tager. Den forholdsvis ensidige og konsensusbaserede dækning af finanskrisen i medierne kan ikke udelukkes at have affødt en række privat- og samfundsøkonomiske beslutninger, der med et mere konfronterende ekspertudvalg ville have set anderledes ud.

Fremtidig forskning:

I opgavens begrænsning til kun at beskæftige sig med den trykte presses fremstilling af finanskrisen, ville en mere bred afdækning af de danske mediers fremstilling af krisen være yderst interessant. Måske også resultatet og udfaldet af finanskrisen. Graden af vores nutidige ”ekspertvælde” burde granskes nærmere, set i det lys at såkaldte ”eksperter”, ofte har deres helt egen dagsorden og slet og ret burde benævnes anderledes og introduceres mere kritisk i det danske mediebillede. Ekspertforskning ville derfor ligeledes være meget relevant.

Litteraturfortegnelse:

- Andrews, M., Squire, C., & Tamboukou, M. (red.) 2008. *Doing Narrative Research*, [Elektronisk ressource] SAGE Publications, Ltd., Tilgængelig: lovisa.lub.lu.se. [07-12-2012]
- Berger, A. A. (1991). *Media analysis techniques*. Newbury Park, California: SAGE.
- Berger, A. A. (1997). *Narratives in Popular Culture, Media and Everyday Life*. California: SAGE.
- Bignell, J. (2002). *Media Semiotics*. Manchester: Manchester University Press.
- Busch-Jensen, P. (2005). Narrativ. [Elektronisk ressource] Leksikon for det 21. århundrede, Tilgængelig: <http://www.leksikon.org/art.php?n=5049>. [07-12-2012]
- Critcher, C. (2003). *Moral panics and the media*. Buckingham: Open University Press.
- Czarniawska, B. (2011). *Cyberfactories*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- de Vreese, C. H. (2010) Framing the Economy – Effects of Journalistic News Frames. D'Angelo, P. & Kuypers, J.A. (red.) *Doing News Framing Analysis*. New York: Routledge.
- D'Angelo, P. & Kuypers, J. A. (red.)(2010). *Doing News Framing Analysis*. New York: Routledge.
- Drotner, K., Jensen, K.B., Poulsen, I., Schrøder, K. (1996). *Medier og Kultur*. København: Borgen.
- Fulton, H., Huisman, R., Murphet, J., Dunn, A. (2005). *Narrative and media*. New York: Cambridge University Press.
- Gavin, N. T. (red.) (1998). *The Economy, Media and Public Knowledge*. London: Leicester University Press.
- Goddard, P. (1998). Press rhetoric and economic news: a case study. Gavin, N. T. (red.). *The Economy, Media and Public Knowledge*. London: Leicester University Press.
- Grafström, M. (2004). *Ekonomijournalistikens mangfold - en forskningsöversikt* [Elektronisk ressource]. Stockholm: SNS Förlag. Tilgængelig: Libris.kb.se. [10-05-2012]
- Gripsrud, J. (2005). *Mediekultur, mediesamfund*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Haglund, L. & Englund, L. (2001). *Från jämförpriser till börskriser*. Stockholm: Stiftelsen Institutet för Mediestudier (Rapport nr. 2:2001)
- Jannidis, F. (2003). Narratology and the Narrative. Kindt, T. & Müller, H. H. (red.)(2003) *What Is Narratology*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Jensen, K. B. (1986). 'News as Ideology: Economic Statistics and Political Ritual in Television Network News', *Journal of Communication*, 37(1): 8-27.

- Jensen, K. B. (red.) (2012). *A handbook of media and communication research*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Jensen, K. B. (2008). *Medier og samfund – en introduktion*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Johnson-Cartee, K. S. (2005). *News narratives and news framing*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Kjær, P. (2005). *The evolution of business news in Denmark 1960-2000*. [Elektronisk ressource] Working paper no. 16, 2005. Frederiksberg: Copenhagen Business School; International Center for Business and Politics. Tilgængelig: <http://openarchive.cbs.dk/> [01-06-2012]
- Kjær, P. & Slaatta, T. (red.) (2007). *Mediating Business: The Expansion of Business Journalism*. København: Copenhagen Business School Press.
- Kjær, P., Erkama, N., Grafström, M. (2007). Transforming Business News Content. Kjær, P. & Slaatta, T. (red.). *Mediating Business: The Expansion of Business Journalism*. København: Copenhagen Business School Press.
- Lindhoff, H. (1998). Economic journalism in the 1990s: the 'crisis discourse' in Sweden. Gavin, N. T. (red.). *The Economy, Media and Public Knowledge*. London: Leicester University Press.
- Lundgren, K., Ney, B., Thurén, T. (1999). *Nyheter – att läsa tidningstext*. Stockholm: Ordfront förlag.
- McCombs, M. & Ghanem, S. (2001). The Convergence of Agenda Setting and Framing. Reese, S., Gandy, H., Grant, A. (red.) (2001). *Framing public life*. New York: Routledge
- McNair, B. (1998). *The Sociology of Journalism*. London: Arnold.
- Miller, K. (2002). *Communications theories*. USA: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Mårtensson, B. (2003). *Den televiserade ekonomin*. Stockholm: JMK, Stockholms universitet
- Mårtensson, B. & Lindhoff, H. (1998). Stat, marknad, kris. Nyhetsjournalistik om ekonomi under 1990-tal och 1930-tal. *Nordicom-Information*. 20(1-2): 65-79.
- Reese, S., Gandy, H., Grant, A. (red.) (2001). *Framing public life*. New York: Routledge
- Ritzer, G. (1996). *Sociological theory*. USA: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Viscovi, D. (2006). *Marknaden som mönster och monster*. Diss. Göteborgs universitet. Göteborg: JMG Institutionen för journalistik och masskommunikation.
- Weibull, L. & Nilsson, Å. (2010). Four Decades of European Newspapers: Structure and Content. Gripsrud, J. & Weibull, L. (red.) *Media, Markets and Public Spheres*. Bristol: Intellect.
- Williams, M.T. (2010). *Uncontrolled Risk*. New York: McGraw-Hill.

Bilagsoversigt:

<i>Bilag 1. Kategorisering af artikler.....</i>	<i>39</i>
<i>Bilag 2. Opgørelse over artikler i alle skrevne medier.....</i>	<i>41</i>
<i>Bilag 3. Antal artikler i de to landsdækkende aviser med søgeord "finanskrise".....</i>	<i>42</i>
<i>Bilag 4. Antallet af artikler i fire landsdækkende aviser med søgeord "finanskrise".....</i>	<i>42</i>
<i>Bilag 5. Opgørelse over artikler med søgeord "finanskrise".....</i>	<i>42</i>
<i>Bilag 6. BTs artikelindhold.....</i>	<i>43</i>
<i>Bilag 7. Udtalelser til BT.....</i>	<i>43</i>
<i>Bilag 8. Perspektiv på BT artikler.....</i>	<i>44</i>
<i>Bilag 9. Berlingskes artikelindhold.....</i>	<i>44</i>
<i>Bilag 10. Berlingske nyhedshistoriers sammensætning.....</i>	<i>45</i>
<i>Bilag 11. Berlingskes forfatterangivelse.....</i>	<i>45</i>
<i>Bilag 12. Berlingskes kildeangivelse.....</i>	<i>45</i>
<i>Bilag 13. Udtalelser til Berlingske.....</i>	<i>46</i>
<i>Bilag 14. Perspektiv på Berlingske artikler.....</i>	<i>46</i>
<i>Bilag 15. Kriseledelse: Fem gode råd midt i recessionen.....</i>	<i>47</i>
<i>Bilag 16. Økonomisk krise: USA-indgreb tager kun toppen af problemerne.....</i>	<i>47</i>
<i>Bilag 17. Finanskrak rammer danskerne.....</i>	<i>48</i>
<i>Bilag 18. Bliver din bank den næste?.....</i>	<i>49</i>
<i>Bilag 19. Rammer krisen dig?.....</i>	<i>49</i>
<i>Bilag 20. Danskerne mærker endnu ikke effekten af bankkrise.....</i>	<i>51</i>

Bilag:

Bilag 1. Kategorisering af artikler:

Nedenstående 30 kategorier (1. kolonne) blev benyttet til den overordnede inddeling af artiklerne til brug for indholdsanalysen. Placeringen af artiklen blandt de 30 kategorier (1. kolonne), er foretaget både ud fra avisens egen klassificering af artiklen og en subjektiv vurdering af indholdet. Den efterfølgende placering i **slutkategori** (4. kolonne), hvilken er den kategori der benyttes og beskrives ud fra i indholdsanalysen, blev foretaget ud fra artiklens overvejende tyngde og primære funktion. Følgende udvælgelselementer er generelt benyttet:

Note/notits: Meget kort tekst af normalt maksimalt 80 ord eller 800 tegn. (Lundgren, Ney & Thuren 1999)

Nyhed: En nyhed skal være ny, bør kun eksistere under en kort tid som nyhed, bør oftest være negativ. (Lundgren, Ney & Thuren 1999)

Analyse: Er skabt for at analysere på et emne, og hvis ovenstående nyhedselement ikke figurerer i artiklen, og der kun analyseres og evalueres på et emne, er den angivet som analyse.

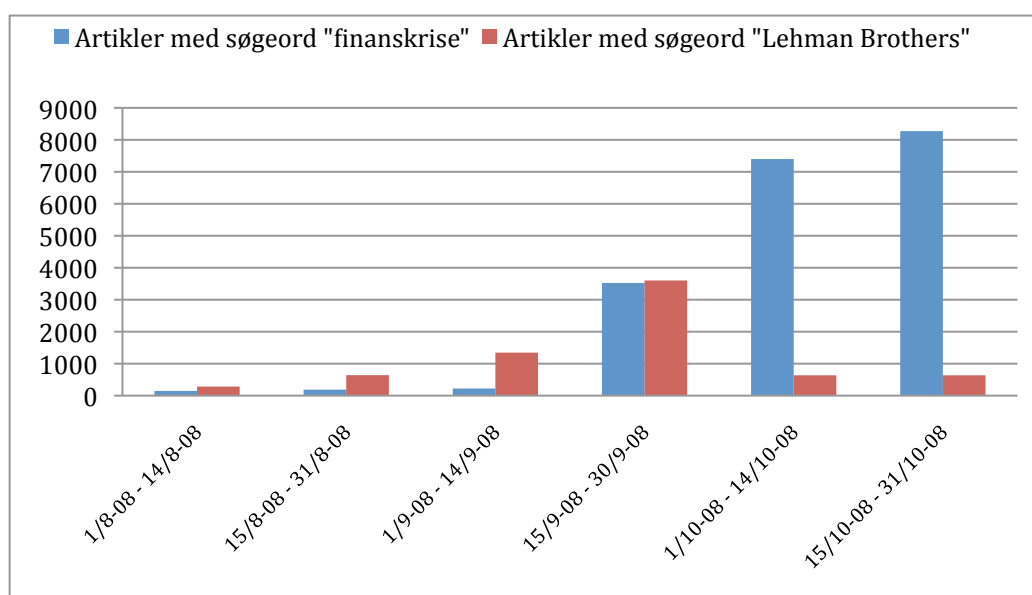
Fakta: Indeholder ikke et nyhedselement som beskrevet ovenfor eller en analysedel, men oplyser alene, og benævnes derved som fakta.

Kategori:	McNairs inddeling:	Kendetegn:	Slutkategori:	Årsag:
<i>Note</i>	Nyhed	Notits uden reelt nyhedsindhold	Faktabaseret, noter, beretninger	Indeholder ikke nyhedsværdi
<i>Note/nyhed</i>	Nyhed	Notits med nyhedsindhold	Nyhed	Er primært en nyhed
<i>Note/forbrug</i>	Nyhed	Notits med forbrugerorienteret indhold	Råd, forbrugerorienteret, guide	Er primært skabt for det forbrugsorienterede element som råd og vejledning
<i>Nyhed</i>	Nyhed	Nyhedsartikel	Nyhed	Er primært en nyhed
<i>Nyhed/analyse</i>	Nyhed	Nyhedsartikel med analyseindhold	Nyhed	Er primært en nyhed
<i>Nyhed/fakta</i>	Nyhed	Nyhedsartikel med faktaindhold	Nyhed	Er primært en nyhed
<i>Nyhed/sport</i>	Nyhed	Nyhedsartikel med sportsindhold	Nyhed	Er primært en nyhed
<i>Sensationsnyheder</i>	Nyhed	Nyhedsartikel der er sensationspræget	Nyhed	Er primært en nyhed
<i>Fakta</i>	Feature	Artikel bygget på faktaindhold og uden nyhedsindhold	Faktabaseret, noter, beretninger	Indeholder ikke nyhedsværdi eller en analysedel, men oplyser alene
<i>Analyse</i>	Feature	Artikel bygget over analyse(r) og uden nyhedsindhold	Analyse	Er skabt for at analysere på et emne
<i>Synspunkt</i>	Kommentar/klumme	Synspunkt	Debatindlæg,	Er en personlig holdning

		tilkendegivet omkring et emne	synspunkter, kommentarer	
<i>Debat</i>	Kommentar/klumme	Debatemne tilkendegivet omkring et emne	Debatindlæg, synspunkter, kommentarer	Er en personlig holdning
<i>Debat/politisk</i>	Kommentar/klumme	Debatemne tilkendegivet men med et politisk indhold som tema	Politik	Er primært politisk orienteret, med finanskrisen kun som indgående ord
<i>Kommentar</i>	Kommentar/klumme	Kommentar tilkendegivet omkring et emne	Debatindlæg, synspunkter, kommentarer	Er en personlig holdning
<i>Klumme</i>	Kommentar/klumme	Kommentar tilkendegivet omkring et emne	Klumme	Er en personlig holdning, men skrevet af en udvalgt person
<i>Kronik</i>	Kommentar/klumme	Oplysende eller ræsonnerende indhold tilkendegivet af en ikke-medarbejder omkring et emne	Kronik	Er en oplysende eller ræsonnerende artikel skrevet af en udvalgt person
<i>Interview</i>	Interview	Interviewbaseret artikel	Interview, portræt, citat	Omhandler en tredjeperson
<i>Portræt</i>	Interview	Portrætbaseret artikel	Interview, portræt, citat	Omhandler en tredjeperson
<i>Leder</i>	Leder	En avis' holdning tilkendegivet omkring et emne	Leder	Er en officiel holdning fra avisen
<i>Citat</i>	Interview	Citat bragt alene	Interview, portræt, citat	Omhandler en tredjeperson
<i>Historisk</i>	Feature	Artikel bygget omkring historisk indhold i relation til et emne	Faktabaseret, noter, beretninger	Indeholder ikke nyhedsværdi, men underholder alene
<i>Beretning</i>	Feature	Artikel bygget på en beretning og uden nyhedsindhold	Faktabaseret, noter, beretninger	Indeholder ikke nyhedsværdi, men underholder alene
<i>Politik/analyse</i>	Feature	Artikel omkring politiske forhold med analysedel og uden nyhedsindhold	Politik	Er primært politisk baseret med analyseelementet relateret til politik og ikke finanskrisen
<i>Politik/nyheder</i>	Nyhed	Artikel omkring politiske forhold med	Politik	Er primært politisk baseret med nyheden relateret til politik og kun

		nyhedsindhold		med finanskrisen som indgående ord
<i>Politik/beretning</i>	Feature	Artikel omkring politiske forhold med en beretning og uden nyhedsindhold	Politik	Er primært politisk orienteret, med det berettende element værende sekundært
<i>Kalenderen/hvad sker</i>	Feature	Alene en opstilling af hvad der kommer til at ske på hvilke datoer	Faktabaseret, noter, beretninger	Indeholder ikke reel nyhedsværdi, men er alene oplysende
<i>Forbrugerorienteret</i>	Feature	En artikel der alene beskæftiger sig med et forbrugerorienteret emne	Råd, forbrugerorienteret, guide	Er alene skabt for forbrugerens skyld og som råd og vejledning
<i>Spil</i>	Feature	Artikel omkring forbrugerprodukter	Råd, forbrugerorienteret, guide	Er alene skabt for forbrugerens skyld og som råd og vejledning
<i>Guide</i>	Feature	Artikel med guider til kulturliv	Råd, forbrugerorienteret, guide	Er alene skabt for forbrugerens skyld og som guide og vejledning
<i>Humor</i>	Feature	Humorindslag	Humor	Er skabt for underholdningens skyld

Bilag 2. Opgørelse over artikler i alle skrevne medier:

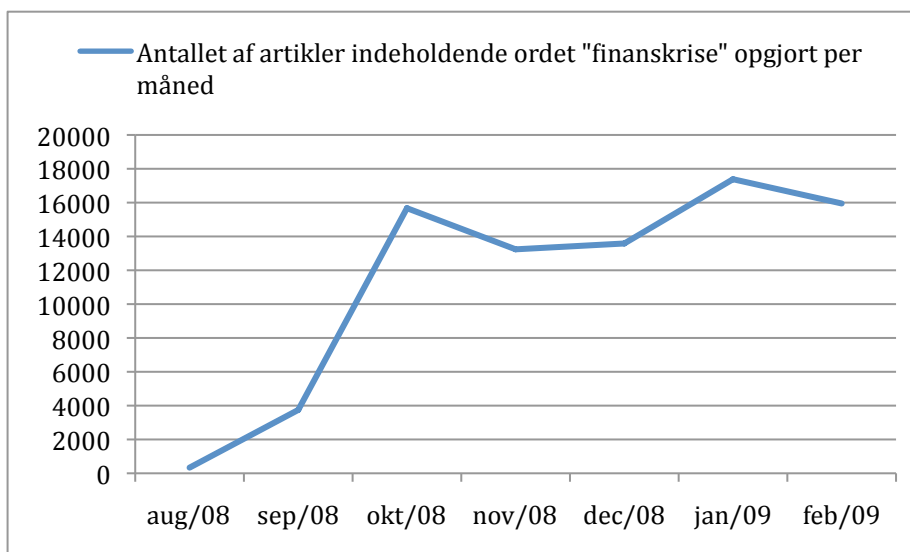
Bilag 3. Antal artikler i de to landsdækkende aviser med søgeord "finanskrise"

Artikler med ordet "finanskrise" opgjort per halve måneder			
1/2 md. intervaller	BT	Berlingske	I alt
01/08-08 - 14/08-08	0	15	15
15/08-08 - 31/08-08	0	18	18
01/09-08 - 14/09-08	0	21	21
15/09-08 - 30/09-08	28	113	141
01/10-08 - 14/10-08	58	230	288
15/10-08 - 31/10-08	57	277	334
I alt	143	674	817

Bilag 4. Antallet af artikler i fire landsdækkende aviser med søgeord "finanskrise":

Antallet af artikler indeholdende ordet "finanskrise" opgjort per halve måneder					
1/2 md. intervaller	BT	EB	Berlingske	JP	I alt
01/08-08 - 14/08-08	0	0	15	11	26
15/08-08 - 31/08-08	0	0	18	18	36
01/09-08 - 14/09-08	0	1	21	9	31
15/09-08 - 30/09-08	28	6	113	139	286
01/10-08 - 14/10-08	58	55	230	217	560
15/10-08 - 31/10-08	57	70	277	252	656
I alt	143	132	674	646	1595

Bilag 5. Opgørelse over artikler med søgeord "finanskrise":

Bilag 6. BTs artikelindhold:

10 nyheder	Nyhedsartikler med relation til finanskrisen og dens udvikling
11 debatindlæg	Trykte debatindlæg fra læsere
5 analyse/faktabaseret	Artikler med indhold der relaterer til finanskrisens påvirkning på og omkostninger for individet
1 forbrugerorienteret	Artikel med en guide til hvordan man udnytter finanskrisens potentiale til at tjene penge
2 afstemninger	Afstemninger for avisens læsere i hvorledes krisen påvirker deres forbrug og om de tror at krisen har toppet
2 politik	Artikler med politik som emne, men hvor finanskrisens omfang påvirker den politiske agenda
1 kendis	Finanskrisens omkostning for en kendt person
1 klumme	Klummeskribents oplevelse af neddrolede rejseaktiviteter
1 leder	Beskrivelse af hvorledes vi bør forholde os til valget mellem Euro og Krone møntfoden i Danmark
34 i alt	20 artikler af journalistisk produktion, altså uden læsernes debatindlæg, afstemningerne og klummen

Bilag 7. Udtalelser til BT:

1	Bankerhverv; økonom, analytiker, strateg. Her cheføkonom fra Sydbank.
1	Myndighed; politi.
2	National/centralbankdirektører, overvismænd, finanstillsyn o.l. Statsansatte og/eller statsudpegede uden direkte politisk involvering.
2	Statsministre, ministre, embedsmænd. Statsansatte med partipolitisk tilhørsforhold og/eller ansatte.
1	Politiker; udenfor regering.
1	Tænketaank; officielle udtalelser fra tænketanke.
11	Erhvervslivet; topledere, direktører, bestyrelsesmedlemmer investorer, og andre i det private erhvervsliv.
2	Råd; udtalelser fra diverse råd. Her forbrugerrådet, finansrådet.
1	Forening; udtalelser fra diverse foreninger. Her aktionærforeningen.
7	Uafhængige; rådgivere og økonomer.
3	Professorer, lektorer. Fra de største universiteter, i både Danmark og udland, primært USA.
8	Andre; borgere, læsere, uangivne kilder.
40	I alt

Bilag 8. Perspektiv på BT artikler:

Én artikel kan godt indeholde flere elementer, eksempelvis både en nyhed og en faktadel. Tallet i parentes angiver en artikel der fremstår med et delt mikro/makroperspektiv.

	Mikro	Makro
Artikler i alt med et klart mikro/makroperspektiv	10 (1)	4 (1)
Antal artikler der indeholder en nyhed	4 (1)	3 (1)
Antal artikler der suppleres med fakta eller analyse	5 (1)	2 (1)
Antal artikler der er forbrugerorienteret	1	0
Antal artikler der er kendisorienteret	1	0
Antal artikler der er en leder	0	1

Bilag 9. Berlingskes artikelindhold:

93 nyheder	Nyhedsartikler med relation til finanskrisen og dens udvikling
22 debatindlæg, synspunkter, kommentarer	Debatindlæg, synspunkter og kommentarer med relation til finanskrisen primært fra erhvervsfolk, lektorer, professorer.
31 analyser	Artikler der analyserer på udviklingen, på og indvirkningen af finanskrisen og dertilhørende forhold, men som ikke indeholder nyhedselementer
17 faktabaseret, noter, beretninger	Artikler med indhold der relaterer til finanskrisens påvirkning på og omkostninger for individet, korte notiser uden nyhedselementer, og fortællinger og beretninger om finanskrisens påvirkning i enkelthistorier
8 råd, forbrugerorienteret, guide	Artikler der giver aktie-, pensions-, bolig-, økonomi og investeringsråd, er orienteret mod forbrugeren, eller som guide i krisetider
19 politik	Artikler hvis indhold primært har politik som emne, men hvor finanskrisen også bliver inddraget. Det være sig både nyheder, analyser, debat og beretninger
7 interview, portræt, citat	Interviews og portrætter af erhvervsfolk, ledere med relation til finansielle systemer (f.eks. Nationalbankdirektøren), nobelprismodtagere i økonomi og andre med økonomisk pondus
6 humor	Humorindslag der i høj grad benytter finanskrisen som indhold og emne. F.eks. Groft Sagt, Sværtegade
1 klumme	En klummeskribents oplevelse af det nye digitale liv, og finanskrisens omkostninger for avisproduktion
3 ledere	Chefredaktør/redaktør/journalists synspunkt om: finanskrisen og det frie marked, omfanget og alvoren af at krisen nu rammer bredt og om tv-stationen; TV2s økonomiske morads
1 kronik	Skrevet af en lektor om samfundets tendens til at søge sikker havn når en krise sætter ind
208 i alt	175 artikler er journalistisk produktion, enten Berlingske eller et nyhedsbureau

Bilag 10. Berlingske nyhedshistoriers sammensætning:

37 nyheder	Artikler der alene omhandler en nyhed med relation til finanskrisen
14 noter indeholdende en nyhed	Notitser, altså meget korte artikler indeholdende en nyhed med relation til finanskrisen
25 nyheder med analyse	Artikler der i forbindelse med nyheden også foretager en analyse af udviklingen i relation til finanskrisen
14 nyheder hvor historien understøttes af fakta	Artikler, hvor nyheden inddrager og supplerer med oplysninger og fakta i relation til finanskrisen
1 sensationspræget nyhed	En korrespondents beretning om en amerikansk finansmands fald fra tindingerne og hans drab af sin familie
2 nyheder fra sportens verden	Artikler hvor finanskrisen påvirker sport, og eksempelvis har sat sit præg på sportsklubbers økonomiske situation

Bilag 11. Berlingskes forfatterangivelse:

22 er skrevet af et nyhedsbureau og altså ikke en Berlingske journalist
130 artikler er skrevet af en enkelt Berlingske journalist
14 er skrevet af to Berlingske journalister i fællesskab
2 artikler af tre Berlingske journalister i fællesskab
10 artikler er forfatteren uangivet
5 er skrevet af Berlingske redaktører
2 er angivet som ledere, uden forfatter
19 er skrevet af professorer, eksterne skribenter, politikere, kommentatorer
3 er skrevet af læsere
1 er et direkte citat fra en erhvervsmand

Bilag 12. Berlingskes kildeangivelse:

6 gange står det internationale nyhedsbureau Reuters citeret
2 gange står andre udenlandske nyhedsbureauer citeret
19 gange står det danske nyhedsbureau Ritzau citeret
4 gange står RB-Børsen citeret; som er ejet af Ritzau og leverandør af danske finansielle nyheder
18 gange står udenlandske aviser, magasiner eller net-medier citeret
6 gange bliver andre danske medier citeret, primært morgenaviserne JP og Politiken
23 gange ligger undersøgelser, rapporter, prognoser, beregninger, analyser, pressemeddelelser, lister eller tal fra andre instanser til grund for indholdet i artiklen. Oftest er det materiale fra offentlige instanser eller fra erhvervsmæssige sværvægtede som storbanker, de største ejendomsmæglerkæder og andre oftest ikke neutrale kilder

Bilag 13. Udtalelser til Berlingske:

91	Bankerhverv; økonomer, analytikere, strateger.
8	Pension; udtalelser fra pensionskasserne.
1	Myndighed; politi.
13	National/centralbankdirektører, overvismænd, finansilsyn o.l. Statsansatte og/eller statsudpegede uden direkte politisk involvering.
37	Statsministre, ministre, embedsmænd. Statsansatte med partipolitisk tilhørsforhold og/eller ansatte.
11	Politiker; udenfor regering.
1	Tænketaank; officielle udtalelser fra tænketanke, der ofte er partifarvet.
67	Erhvervslivet; topledere, direktører, bestyrelsesmedlemmer, investorer, kapitalfonde og andre i det private erhvervsliv.
7	Branche; udtalelser fra diverse brancheorganisationer der varetager en defineret erhvervstypes interesser. Repræsenterer derfor konkurrerende virksomheders interesser, men inde for samme fag.
10	Råd; udtalelser fra diverse råd. Kan være både interesse- og brancheorganisationer, men med anden opbygning. Eks.: Forbrugerråd, finansråd, landbrugsråd.
2	Forening; udtalelser fra interesseorganisationer. Her Realkreditforeningen.
2	Organisationer; WWF, Greenpeace.
16	Uafhængige; rådgivere og økonomer.
15	Professorer, lektorer. Fra de største universiteter, i både Danmark og udland, primært USA.
8	Kommentatorer;
14	Andre: borgere, læsere, uangivne kilder.
303	I alt

Bilag 14. Perspektiv på Berlingske artikler:

Det skal understreges at de pågældende artikler godt kan indeholde og være sammensat af flere forskellige elementer, således kan én enkelt artikel godt være listet med eksempelvis både en nyhed, en analyse og med fakta.

	Mikro	Makro
Artikler i alt med et klart mikro/makroperspektiv	33	52
Antal artikler der indeholder en nyhed	13	22
Antal artikler der fremstår som en notits	7	2
Antal artikler indeholdende en analyse	11	22
Antal artikler der suppleres med fakta	8	1
Antal artikler der figurerer som et synspunkt	0	5
Antal artikler der figurerer som en debat	2	5
Antal artikler der figurerer som en kommentar	0	2
Antal artikler der er en leder	0	2
Antal artikler der er forbrugerorienteret	3	0
Antal artikler der er en beretning	2	0
Antal artikler baseret på et interview	0	1
Antal artikler baseret på et citat	0	1
Antal artikler der er et portræt	1	0
Antal artikler der er politisk orienteret	1	1
Antal artikler der figurerer som humorindslag	2	1

Bilag 15:

Berlingske Tidende, 04.08.2008.

Kriseledelse: Fem gode råd midt i recessionen

Næsten alle sommerens nøgletal viser, at konjunkturerne vender nu, og det bliver sværere at drive virksomhed. Men der er ingen grund til at gå i panik, og man skal tænke sig om to gange, før man begynder at fyre folk, lyder et par af rådene fra cheføkonomerne i DI og Håndværksrådet.

af Uffe Gardel

Når virksomhedernes ledere i disse dage genoptager arbejdet, sker det i et økonomisk klima, som er en lille smule køligere end det, de gik på ferie i. Har man læst aviser i ferien, er man forberedt på, hvad der venter: Et økonomisk vejrskifte er indtrådt.

»Man skal på ingen måde gå i panik over, hvad man læser i aviserne. Men man kommer nok til at indstille sig på, at ordrerækken bliver kortere,« siger Håndværksrådets cheføkonom, Søren Nicolaisen.

Ikke bare fortsætter finanskrisen med at sætte renterne under pres; den Europæiske Centralbank har selv sat renten op her i sommerferien. Det skete som et modtræk mod den inflation, som også fortsætter med at plage virksomhederne; en inflation som er fremkaldt af historisk høje energipriser.

Virkingen på virksomheder og forbrugere kan måles nu. Dansk økonomi er nemlig angiveligt kommet i såkaldt recession, forstået sådan, at bruttonationalproduktet to kvartaler i træk er faldet. Det så vi med sommerens offentliggørelse af BNP-tal for første kvartal.

Recession eller ej, det ændrer ikke på den virkelighed, virksomhederne står i. Vi samler her nogle bud på, hvad den kloge virksomhed kan stille op med den virkelighed.

Første råd: Tjek dine prislister

Erhvervsmanden og investoren Flemming Grunnet har dette råd:

»Man skal huske at få sat sine priser op. Uanset om man tør det eller ikke. Mange råvareforbrugende virksomheder har ikke fået gjort det,« siger han.

Der kan nemt være sket ting med priserne på virksomhedens råvarer det sidste halve år, som helt ændrer priskalkulerne.

Andet råd: Gå kundekartoteket efter

Det er ikke alle brancher og alle lande, som er lige hårdt ramt. Har man mange kunder i byggesektoren, kommer man til at indstille sig på dårligere tider. På den anden side skal man ikke overdrive situationen.

Størrelsen er heller ikke ligegyldig.

»Mange små håndværksvirksomheder lever af vedligeholdelsesopgaver for private, og de opgaver fortsætter med at være der,« siger Håndværksrådets cheføkonom, Søren Nicolaisen.

Han peger på, at forbrugerne fortsat bruger penge. Nok er forbrugertillidsindikatoren faldet. Men det er naboens økonomi, forbrugerne er mest bekymrede for, ikke deres egen.

Værre er det at have stort salg til USA. Den amerikanske arbejdsløshed stiger, væksten går ned, og oven i er dollaren faldet. Det samme gælder en række især asiatiske valutaer, som i et eller andet omfang følger dollaren.

»Man kan sikre sig med kurskontrakter, og det har mange også gjort. Men de løber jo ud på et tidspunkt,« siger DI's cheføkonom, Klaus Rasmussen.

Tredje råd: Se på kreditvilkårene

Det er blevet meget dyrere at holde sine kunder med kredit. Måske er det på tide at stramme betalingsvilkårene? I så fald behøver man ikke at behandle alle kunder ens.

»Det kommer an på, hvordan din egen situation er i forhold til kundens. Hvem af jer har de bedste kreditvilkår i banken?« siger Klaus Rasmussen.

»For en stor virksomhed, der leverer til en række mindre virksomheder, er det typisk at give gode kreditter. De mange kunder giver en stor spredning af risikoen. Hvis man kun har én stor kunde, er det en anden situation.«

Fjerde råd: Gå i banken

Især i nedgangstider skal man holde god kontakt til sin bank, råder Flemming Grunnet.

»Man skal holde sine finansieringskilder orienteret. Jo mere de ved i banken, jo lettere er det for dem at forstå virksomhedens situation. Fortæl dem, hvad virksomheden gør. Fortæl dem, at »dette påvirker os sådan og sådan, og i december får vi brug for at trække en halv million«. En anden erhvervsmand har sagt, at man dør ikke af underskud. Man dør af mangel på likviditet.«

Samtidig kan man overveje sit lånebehov.

»Man bør overveje, om det er det rigtige tidspunkt at investere på, for det er dyrt i øjeblikket,« siger Søren Nicolaisen.

Femte råd: Hold på dine folk

Et klassisk råd i en nedgangstid vil være at se på, om nogle på lønningslisten kan undværes. Men her er praktikerne og økonomerne ikke helt enige.

»Man skal vurdere situationen nøje. Hvor lang tid venter man at have afsætningsvanskeligheder? De folk, man har haft så svært ved at rekruttere, vil man jo nødt til at skille sig af med igen,« siger DI's Klaus Rasmussen.

For praktikerne Flemming Grunnet er der derimod ikke så meget at betænke sig på.

»Der bliver folk nok i fremtiden. For de kommer alle sammen til at fyre. Dette her er ikke ovre til jul,« siger han.

»Man skal selvfølgelig tænke sig om, det skal man i alle livets forhold, og det er en ubehagelig opgave, man som leder nødt til at gå i gang med. Men for nogle kan det være et spørgsmål om overlevelse. Og man skal huske at tage både blue collar og white collar. Der er ikke forståelse for det på gulvet, hvis man ikke også tager nogle af dem på kontoret.«

Artiklen er i indholdsanalysen placeret under slutkategorien: **Råd, forbrugerorienteret, guide**, da den primært fungerer som en artikel med råd, og recessionen ikke er en decideret bærende nyhed.

Bilag 16:

09.09.2008 Sektion: Business Side 4 | 822 ord

Økonomisk krise: USA-indgreb tager kun toppen af problemerne

Verdens største økonomi sidder fast i så massive økonomiske problemer, at de ikke bare forsvinder som dug for solen på få dage. Der skal mere og andet til end overtagelsen af Freddie Mac og Fannie Mae, før det lyser over den store økonomi mod vest.

af Lars Erik Skovgaard

Den historiske statslige overtagelse af de to amerikanske realkreditkæmper, Freddie Mac og Fannie Mae, var en helt nødvendig redning på målstregen og vil virke som varm olie, der nu i små mængder dryppes ud over det ellers noget rustne og fastlåste internationale pengemarked.

Frygten for tab har ellers i nogen tid fået maskinerne til at gå nærmest helt i baglås.

Noget trylleslag, som aflæser den nu mere end ét år gamle finanskrisen, eller som stopper den aktuelle nedtur i international økonomi, er der dog ikke tale om. Solen kommer ikke til at skinne fra en skyfri himmel lige med det samme. Kulde og vinter er stadig på vej i international økonomi,

vurderer flere eksperter.

»Dette ændrer ikke fundamentalt ved de meget store problemer, der fortsat er på det amerikanske boligmarked, hvor priserne falder, salgstider stiger, og udbuddet af boliger vokser voldsomt og tvangsauktionerne ruller,« siger ekspert i amerikansk økonomi hos storbanken Nordea, Johnny Bo Jakobsen.

»Problemer af den størrelse, og af det omfang som ses i USA, forsvinder ikke bare lige hen over natten,« tilføjer han.

Chefanalytiker Ulrik Bie fra Nykredit er enig og kalder overtagelsen for »nødvendig«, hvis den aktuelle nedsmeltning på det amerikanske boligmarked skal bremses.

»Freddie Mac og Fannie Mae rammes nemlig fra to tider. De har hastigt stigende tab på deres kerneforretning, som er udlån til boliger. Men de har også tab på de investeringer, som de har lavet med deres store pengetanke,« siger han.

Ingen skat

De to amerikanske realkreditkæmper har været økonomisk begunstiget på flere områder i den amerikanske lovgivning. De har eksempelvis ikke skulle betale lokale skatter, og de har også været underlagt mere lempelige regnskabsregler end andre selskaber. Til gengæld har de så skulle opfylde et mål om, at familier med relativt lave indkomster skulle have adgang til boliglån.

»Men oven på de mange gode år har det ført til, at langt flere end før har fået lån. Men de har nok ydet lån til for mange, som ikke har haft en tilstrækkelig god økonomi,« siger Ulrik Bie.

Han peger også på, at der i flere amerikanske stater, blandt andet Californien og andre solstater, er tale om såkaldte »walk away« lån, eller hvad amerikanerne kalder »Jingle Mail«.

Det betyder, at boligejerne blot kan forlade deres bolig, eller sende nøglerne til banken, som så hænger på lånet, hvis de ikke selv kan betale. Det åbner mulighed for, at både bank og realkredit kan få nogle meget store tab fremover, hvis boligkrisen fortsætter.

Gå fra alle lån

»Flere amerikanske stater har ikke nogen personlig hæftelse for boliglån, som vi har i Danmark. Det skaber risiko for, at den finansielle sektor kan få nogle meget store tab,« siger Ulrik Bie.

Direktør Karsten Beltoft fra Realkreditforeningen, der er en interesseorganisation for Realkredit Danmark og Nordea kredit, kalder det for »positivt,« at der nu bliver taget hånd om problemerne i USA. Det kan være med til at skabe større tillid til amerikansk realkredit og dermed føre til lidt lavere renter på bygge- og boligobligationer, vurderer han. Han afviser samtidig, at dansk realkredit står i noget, der bare minder om samme situation.

»Vi har et helt andet og meget mere sundt system. Samtidig er tab og restancer i Danmark nede på et helt andet og meget lavere niveau end i USA,« siger Karsten Beltoft.

Cheføkonom hos LDs fondsmæglerselskab, Arvid Stentoft Jakobsen, mener indgrebet gør en stor forskel i forhold til en situation, hvor Bush-regeringen havde valgt at lade Fannie og Freddie gå konkurs.

»Men det betyder ikke, at indgrebet er et afgørende vendepunkt i den aktuelle finanskriser. Indgrebet viser, at regeringen griber ind, når det er nødvendigt. Men det er for tidligt at sige, at finanskrisen og problemerne i amerikansk økonomi som helhed nærmer sig en afslutning. Det er nødt til at gå sin gang. Der kan godt gå lang tid, før det er endeligt overstået,« siger han.

Økonomisk rod

Ulrik Bie siger på tilsvarende vis, at bunden næppe er nået i amerikansk økonomi endnu.

»Men vi nærmer os. Men det er for tidligt at sige, at det hele vender nu,« siger han.

Problemerne i amerikansk økonomi har også sit afsæt i andet og mere end udviklingen på boligmarkedet. Ledigheden er hastigt stigende.

Reallønnen falder mange steder på grund af de høje priser på olie og andre råvarer. Inflationen er også oppe på voldsomme 5,6 procent i årlig stigning. Der er enorme underskud på såvel statsfinanser som betalingsbalance over for udlandet.

Der er kort sagt rod i økonomien, nærmest uanset i hvilken retning blikket rettes, og det hele ser tilmed værre ud, end det gjorde for Danmark i midtferierne. Det tog os omkring syv år at få rettet økonomien op igen. I USA går tingene normalt hurtigere, fordi der er mere dynamik og fleksibilitet.

Men selv hvis det så kun tager tre eller fire år at rydde op i USA efter årtiers overforbrug, er det først engang på den anden side af 2010, at der for alvor er udsigt til en ny optur.

les@berlingske.dk

Artiklen er i indholdsanalysen placeret under slutkategorien: **Analyse**, da den primært fungerer som en analyse af situationen, og nyheden om redningen af de to realkreditkæmper har været kendt nogle dage.

Bilag 17.

Berlingske Tidende 16.09.2008 Sektion: 1. sektion Side 1 | 293 ord

Finanskrak rammer danskerne

Finanskrisen kommer til at koste danskerne dyrt. Både i form af højere renter i banken, aftagende vækst og stigende arbejdsløshed, vurderer eksperter .

af Claus Iversen og Lars Erik Skovgaard

Den omfattende finanskriser, der ruller ind over den internationale økonomi, vil ramme danskerne med hård styrke. Det bliver fremover dyrere at låne penge i banken. Samtidig mister tusindvis af danskere formuer på især deres pensioner, fordi aktierne drøner ned i kurs.

Dansk økonomi kan stå foran en yderst alvorlig situation med stigende ledighed og lavere vækst, vurderer en række eksperter.

»Vi står foran et fald på både aktie- og boligmarkedet. Det er en uheldig cocktail,« siger cheføkonom i Nordea Helge J. Pedersen.

Finansrådets formand, Peter Schütze, der er direktør for storbanken Nordea i Danmark, mener også, at den globale finanskriser vil ramme danske bankkunder, så det bliver dyrere at gå i banken.

De sorte skyer trækker sammen i kølvandet på gårsdagens kraftige turbulens på finansmarkedet, hvor to af USAs største finanshuse, Lehmann Brothers og Merrill Lynch, henholdsvis gik i betalingsstandsning og blev overtaget af Bank of America. Samtidig blev Danmarks niendestørste bank, Forstædernes Bank, overtaget af Nykredit-koncernen. Det sker alt sammen, efter at lignende dramatiske begivenheder de seneste uger har lammet den finansielle sektor.

Ekspertter kalder de dramatiske begivenheder for historiske. Ikke siden 1930'erne er der set tilsvarende kriser.

»Der er ubehagelige tegn på, at det her kan blive meget slemt. De amerikanske investeringsbanker falder som fluer i øjeblikket, og det mærkes over hele verden. Vi skal helt tilbage til 1930'erne for at finde den samme finansielle uro,« siger professor og bankekspert Per H. Hansen.

Han forudser, at øjeblikkets finanskriser vil brede sig og at flere banker vil bukke under herhjemme: »Vi har ikke set den sidste bank i Danmark gå ned. Til gengæld har vi nok set den sidste bank blive reddet. Det er svært at se, hvem der er interesseret i at købe den næste bank,« siger Per H. Hansen.

Artiklen er i indholdsanalysen placeret under slutkategorien: **Nyhed**, og i nyhedshistoriens sammensætning som **Nyhed med analyse**.

Bilag 18.

B.T. 16.09.2008 Sektion: 1. sektion Side 6 | 735 ord

Bliver din bank den næste?

Finanskrisen ruller og slog i går ned i både New York og Nordsjælland. Stribevis af danske banker er i frit kursfald af Lasse Kærner og Helle Lho Hansen

Verdens mægtigste finanscentrum er tvunget i knæ. Hverken 11. september eller kursfaldet »Sorte mandag« i 1987 har presset så mange milliarder dollar ud af Wall Street i New York som den finanskrisen, der nu vælter finanshuse som dominobrikker verden over.

I går gik det ud over den traditionsrige investeringsbank Lehman Brothers, som er verdens fjerdestørste. Banken var den første i 30 år til at kollapse, uden at hverken nationalbank eller andre investorer greb ind. Banken havde en gæld på 3.200 milliarder danske kroner. Det gør krakket til verdens største konkurs nogensinde.

Bølgen rammer Danmark

Ingen turde stille garanti. Også gigantbanken Merrill Lynch med 44.000 ansatte var faretruende tæt på konkurs, men blev reddet på målstregen af Bank of America. Stormvejret på de finansielle markeder vækker ubehagelige minder om 1930'ernes krise, og denne gang breder nedturen sig også langt ud over USAs grænser.

Først måtte Bank Trelleborg og Roskilde Bank give fortabt i Danmark. I går kom turen så til Forstædernes Bank og Lokalbanken i Nordsjælland, der begge måtte søge ly hos en større medspiller. De bliver nu overtaget af Nykredit og Handelsbanken.

»Hver gang der sker noget dårligt i USA, bliver vi ramt af bølgen i Danmark. Men ligegyldigt hvor god en bank man har, så kan man blive ramt fra en side, man ikke havde forudset. Selv den bedste bank kan komme i problemer, hvis timingen er forkert,« siger John Norden fra Mybanker.dk, der ser det som helt umuligt at vide, hvor uvejret rammer næste gang.

Nedturen fortsætter

De fleste eksperter frygter, at nedturen fortsætter.

»Det er en ond spiral. Lige nu er der en proces, hvor tingene skal falde på plads, så må vi se, hvor mange skeletter der skal ud af skabene først,« siger chefredaktør på Penge&Privatøkonomi, Søren Verup.

Et bankkrak går først og fremmest ud over aktionærerne, mens oprydningsarbejdet kan koste skatteyderne dyrt, som tilfældet Roskilde Bank har vist. Har man kontanter stående i en bank, der kommer i problemer, er der derimod ikke grund til stor panik. Beløbet er dækket af Indskydergarantifonden op til 300.000 kr. per person.

Må låne for at dække udlån

»Det bliver sværere og dyrere for danskerne at låne penge. Det er allerede sket over det seneste år, men der vil blive strammet yderligere op,« siger cheføkonom i Sydbank Jacob Graven.

»Over de kommende uger og måneder vil det vise sig, hvor hårdt ramt europæiske banker - herunder danske - er af den meget alvorlige krise i USA,« siger han.

Danske Bank har allerede meldt ud, at de taber penge på krakket af Lehman Brothers. Hvor stort et tab, der er tale om, er endnu ikke gjort op.

En gennemgang af en række bankers regnskaber viser, at mange har indlån på 50-70 kr. for hvert udlån på 100 kr. De bliver derfor ramt ekstra hårdt, når de skal

låne penge for at dække deres udlån. Samtidig er en meget stor andel af udlånene gået til den kriseramte ejendomsbranche, hvor kuldsejlede projekter har slugt millioner af kroner.

»Det nye er, at det er kunderne, der skal til at risikovurdere bankerne. Det plejer at være omvendt,« siger Bjarne Jensen, direktør i rådgivningsfirmaet BJConsult.

laka@bt.dk

Artiklen er i indholdsanalysen placeret under slutkategorien: **Nyhed.**

Bilag 19:

B.T. | 01.10.2008 | Sektion: 1. sektion Side 6 | 1386 ord

Rammer krisen dig?

Kaos på aktiemarkedet
Kaos på boligmarkedet
Kaos i bankverdenen
Se her, hvordan det påvirker dig?

af Lasse Kærner og mette bernt knudsen

Den økonomiske fest er forbi, og de fede tider med luksusforbrug på friværdien og højtflyvende aktiekurser er skiftet ud med gedigne tømmermænd. Boligpriserne og bankerne har allerede stået for skud. Nu er tiden kommet til danskernes pengepung. Men er det os alle, der får slag i økonomien?

»Krisen vender den tunge ende opad. Det er de vellønnede med pensionsopsparingen investeret i aktier, der kommer til at mærke det hårdest,« siger professor Michael Møller fra Institut for finansiering på Copenhagen Business School.

Derimod vil danskere med lavere løn og som ikke lige kom ind på boligmarkedet i tide ikke mærke meget til krisens kradsen - nærmest tværtimod, mener Michael Møller.

»Dem vi har grinet af - de, der bor til leje og har sparet lidt op i banken - de får faktisk flere penge mellem hænderne,« siger han.

Ledigheden vil stige

Mange vil også få mulighed for at komme ind på ejerboligmarkedet, fordi boligpriserne falder voldsomt.

»Der er ingen tvivl om, at ledigheden vil stige i 2009. Folk vil miste deres job. Spørgsmålet er, hvor lang og dyb krisen bliver,« siger lektor ved center for arbejdsmarkedsforskning ved Aalborg Universitet, Flemming Ibsen, der frygter, at omkring 50.000 danskere inden for to år må tage plads i arbejdsløshedskøen.

Det internationale aktiemarked er i krise og der er panik på alverdens børser.

BOLIG

Hvem rammes hårdest?

Især unge førstegangskøbere, der købte, da priserne toppede, er de store tabere. De har ikke oparbejdet en friværdi, og mange er i realiteten stavnsbundet. Andre boligejere kan komme i klemme, hvis de har taget lån i boligen.

Hvem bliver ikke ramt?

Ældre boligejere, der har boet det samme sted i en årrække, kan faktisk vinde på krisen, hvis de køber en anden boligform f.eks. en lejlighed, som har oplevet et meget større fald end deres eget hus. Har du fastforrentet lån, kan du også tage det helt roligt.

Stiger renten?

Både ja og nej. Aktiepanikken giver stigende efterspørgsel på obligationer, hvilket presser kurserne op og renten ned. Det giver lavere renter til realkreditlån. I den situation er der ikke grund til at frygte et rentesmæk på variable lån nu og her. Derimod stiger renten på banklån, prioritetslån og forbrugslån.

Skal jeg købe nu?

Både ejerlejligheder og parcelhuse falder stadig i værdi de fleste steder i landet. Men det er blevet dyrere at låne penge. For en bolig til 1,8 mio. kr. koster lån 25.000 kr. mere om året, viser en udregning lavet af BRFKredit. Realkreditlånet på 1,5 millioner er blevet 19.000 kr. dyrere - mens de resterende 6.000 kroner kommer fra afbetalinger på lån i banken. Til gengæld falder boligpriserne ikke så meget, som de har gjort. laka

Kilde: BRFKredit

PENSION

Hvem rammer krisen hårdest?

Langt de fleste har pensioner i pensionselskaber, hvor afkastet eller tabet bliver udjævnet over år. Det er selskabet, der dækker tab i første omgang. Men på sigt kan de føre til, at pensionerne udvikler sig mindre gunstigt end ventet. Det er værst for dem, der selv administrere deres pension og har investeret primært i aktier. De vellønnede med en privat pensionsopsparing placeret primært i aktier bliver ramt hårdest - især, hvis pengene skal bruges indefor de kommende 3-5 år.

Hvem går krisen udenom?

Alle rammes lidt. Men yngre mennesker, der kun har en beskedent privat pensionsopsparing i aktier - de kan sagtens nå at rette sig, inden pensionen skal udbetales. De fleste danskere har deres pensionsopsparing i mange forskellige typer af investeringer, så de fleste slipper uden tab på den lange bane.

Hvornår skal man lægge sin pension om?

Generelt gælder det om at placere sine pensionsmidler i forskellige former for investeringer - obligationer, ejendomme, investeringsforeninger, aktier. Er alle dine penge placeret i aktier, som er faldet - så kan det være en idé at vente nogle år med at gå på pension. Underdirektør i Forsikring og Pension Carsten Andersen mener dog ikke, at det er relevant for ret mange - han anbefaler dog private pensionsopsparere at søge individuelle råd.

Risikerer borgere, der snart skal på pension, at de ikke har råd?

Tidligere overvismand Torben M. Andersen rådede mandag ældre danskere med privat pensionsopsparing, der primært er bundet i aktier, til at overveje at blive nogle år længere på arbejdsmarkedet end planlagt, så indtægten i udbetalingsårene er så høj som mulig.

JOB

- Vil arbejdsløsheden stige?

Ja. De fleste eksperter vurderer, at ledigheden bliver fordoblet fra omkring 40.000 til over 80.000 inden for to år. Finanskrisen og et boligmarked i frit fald har taget luften ud af økonomien, så virksomhederne nu varsler fyringer.

- Hvor stiger ledigheden mest?

Inden for de brancher, der er særligt følsomme over for konjunktursvingninger. Det gælder for eksempel byggeriet. Også ansatte i industrivirksomheder og i specialbutikkerne er i farezonen. Industrivirksomheder risikerer at blive outsourcet, mens de små butikker rammes først, når forbruget bliver mindre.

- Hvor stiger ledigheden mindst?

Nogle job går fri. Der vil stadig være mangel på sygeplejersker, folkeskole, pædagoger og andre helt nødvendige jobfunktioner. Nogle brancher er i fremgang og vil også være det fremover. Det gælder inden for vedvarende energi, miljø og fag som ingeniører, IT-konsulenter og i medicinalindustrien.

- Hvad betyder det for lønniveauet?

Generelt vil der ikke være lige så meget at komme efter, næste gang der skal forhandles løn. Samtidig vil flere danskere opleve, at chefen svinger sparekniven over de ansattes fryns. Det betyder færre penge til sommerfesten, frugtordningen og andre gratis goder.

- Hvordan undgår jeg at blive fyret?

Plej dine faglige kompetencer og sørg for at have brede kvalifikationer, så du har flere muligheder, hvis jobbet forsvinder. Men husk, at de fleste virksomheder lægger lige så stor vægt på de sociale egenskaber. Vis engagement, fleksibilitet og vilje til at samarbejde.

Kilde: Flemming Ibsen, lektor ved center for arbejdsmarkedsforskning, Aalborg Universitet

HVERDAG

Får jeg færre penge mellem hænderne? Bor du til leje og er uden gæld, bliver du ikke berørt af rentestigninger og har dermed de samme penge at bruge af. Men

bor du i ejerbolig med et ikke fastforrentet lån, bliver din bolig dyrere at bo i og du får dermed færre penge at gøre godt med. Kan jeg stadig få en kassekredit? Bankerne vil fremover ikke kun kigge på din formue, betalingsevne og rådighedsbeløb. Fremover vil din stabilitet som kunde være vigtig. Det vil for eksempel gå ud over de unge, nyuddannede og nyskilte. Risikoen for arbejdsløshed i visse fag vil også spille ind på, om du kan få lån. En skolelærer vurderes som mere sikker end en ansat i mediebranchen. Skal jeg spare op? Bankerne belønner de kunder, der vil låne bankerne penge. De mindre banker giver helt op til 6,5 procent i renter på dit indlån, så det kan godt betale sig at spare op. Så længe du sparer mindre end 300.000 kroner op i hvert pengeinstitut, er dine penge sikret - også selvom banken skulle krakke. Bliver varene billigere eller dyrere? Olie- og dermed benzinprisen falder. Men der er ikke meget, der tyder på, at fødevarer-priserne falder. Derimod vil prisen på luksusvarer og tøj og sko sandsynligvis falde lidt, da efterspørgslen falder i takt med, at nogle får færre penge til privatforbrug.

Artiklen er i indholdsanalysen placeret under slutkategorien: **Analyse/faktabaseret.**

Bilag 20:

Berlingske Tidende | 16.10.2008 | | Sektion: Business Side 4 | 909 ord

Danskerne mærker endnu ikke effekten af bankkrise

Alarmløkkerne har længe ringet på de internationale finansmarkeder. Men almindelige danskere er endnu ikke i noget betydeligt omfang blevet ramt personligt af finanskrisen. Derfor tager de udviklingen med ophøjet ro, vurderer flere.

af Claus Iversen og Lars Erik Skovgaard

Den internationale finanskriser, der trækker store overskifter over hele kloden, og som kaldes den værste siden 1930'erne, preller helt af på almindelige danskere - indtil videre i hvert fald.

Stribevis af eksperter siger i hvert fald samstemmende, at folk ikke er ved at gå i panik, at de ikke sælger alle deres aktier og investeringsbeviser, og at de ikke flygter ud af usikre boliglån eller flytter pensioner til mere sikre steder.

Hos Nordea er beskeden fra aktiestrateg Henrik Drusebjerg nærmest den stik modsatte.

»I første halvdel af oktober, hvor der virkelig var store udsving på aktiemarkedet, havde vi dobbelt så mange aktiehandler via vores netbank som normalt. De fleste private benytter de store kursfald til at købe op. Kun få sælger,« siger han.

Direktør Jens Jørgen Holm Møller fra InvesteringsForeningsRådet (IFR), der er talsmand for alle investeringsforeninger herhjemme, har også den opfattelse, at folk tager det hele helt roligt.

»Folk sidder på hænderne. Det er meget få, der sælger ud. Al erfaring viser også, at markedet kommer tilbage, og at der efter perioder med store fald også kommer meget store stigninger. Så det vil formentlig være mindre godt at trække sig ud nu,« siger Jens Jørgen Holm Møller.

Direktør Kim Valentin fra Finanshuset i Fredensborg, der rådgiver private om økonomi, har også den opfattelse, at , de store kursfald på aktier og al den dramatik, som for tiden råder ud over hele verdensøkonomien, går hen over hovedet på langt de fleste danskere.

Få ramt af krisen

»Hvis du spørger 100 mennesker på Strøget, vil hovedparten sige, at dette ikke betyder noget for dem selv. Det er også kun få herhjemme, der for alvor mærker krisen. Det værste er måske, at nogle få har fået en marginalt højere rente på deres bil- eller forbrugslån i banken,« siger Kim Valentin.

Han tilføjer, at langt de fleste danskere også er godt rustet til at modstå selv en mere alvorlig økonomisk modgang, hvis den skulle komme.

Mange boligejere har store friværdier, stor privat opsparing og en god pensionsordning, hvorfor de ikke bekymrer sig synderligt om den økonomiske turbulens.

»Der er tilmed en del, som benytter krisen til at købe bolig eller aktier. Begge dele er faldet meget i pris på det sidste, så danskerne ser ud til at være ret snusfornuftige,« siger Kim Valentin.

Direktør Rune Wagenitz Sørensen fra firmaet Økonomiråd siger, at langt de fleste danskere holder sig i ro, hvilket også er det bedste.

»Private skal ikke lægge deres opsparing i aktier eller andet om i tide og utide. Det er direkte dumt og fører kun til én ting, nemlig tab. Pensioner skal man heller ikke ændre på. Langt de fleste aner heller ikke, hvilken pension de selv har. Så det er bestemt ikke mit indtryk, at der sker store ændringer i danskernes pensionsopsparing som følge af den aktuelle finanskriser,« siger Rune Wagenitz Sørensen.

BRFKredit og den øvrige realkreditbranche har dobbelt så mange telefoniske henvendelser som normalt. Mange spørger til deres lån, og hvilke muligheder der er for at flytte fra flex- og rentetilpasningslån til mere sikre låneformer.

En del vil også gerne vide, hvad det koster at kurssikre deres lån nu.

»Men langt de fleste gør ikke noget som helst. Når de først får snakket med os, tager de fleste det hele helt med ro,« siger seniorøkonom Mikkel Høegh.

Han tilføjer, at hovedparten af alle de boligejere, der har et flex- eller rentetilpasningslån i dag, har haft det i masser af år, og de er glade for det.

»De ved godt, at der er en risiko ved denne låneform. Men indtil videre og i masser af år har det været en god forretning. Så de lader sig ikke sådan lige skræmme,« siger Mikkel Høegh.

Finanskrisen har heller ikke skræmt danskerne væk fra de mere risikobetonede pensionsopsparinger, hvor pengene sættes i aktier. Tværtimod.

Flere og flere foretrækker de såkaldte markedsrenteprodukter med masser af aktier, lyder meldingen fra Danmarks to største kommercielle pensionselskaber.

»Vi oplever faktisk, at flere og flere ønsker et markedsrenteprodukt. Sådan har det været i flere uger. Der er en udbredt holdning til, at bunden er nået, og der kan også være meget fornuft forbundet med at vælge et markedsrenteprodukt, hvis man har mange år tilbage på arbejdsmarkedet, fordi al erfaring siger, at aktier giver et højere afkast,« siger pressechef i PFA Pension, Johannes Bøggild.

Landets største pensionselskab har hele året igennem mærket en stigende interesse for mere risikobetonede pensionsopsparinger.

»Flere kunder skyder deres penge ind på et markedsrenteprodukt. Vores kunder har således ikke ladet sig skræmme af de faldende aktiekurser. Det finder vi positivt, fordi markedsrenteprodukter på sigt giver et bedre afkast,« siger økonom i Danica Pension, Jannik Andersen.

Bliv risikovillig

Pensionsmæglerfirmaet Aon Private Consulting anbefaler ligefrem danskerne at skifte en traditionel, fastforrentet pensionsopsparing ud med et moderne markedsrenteprodukt.

»Man kan aldrig vide, om det ene tidspunkt er bedre end et andet i forhold til at træde ind på aktiemarkedet, men man kan konstatere, at tidspunktet nu er væsentligt bedre end for et år siden,« siger administrerende direktør, Peter Lindblad.

Han peger samtidig på, at pensionselskaberne i 2008 har fastholdt en alt for høj kontorente i den traditionelle pensionsopsparing, og det skal der nu betales en regning for. Og det går ud over de forsigtige pensionskunder, som bliver i gennemsnitsrentemiljøet.

»2008 har været gevaldigt på selskabernes reserver, fordi aktienedturen har været hård og lang. Nu skal de igen bygges op de næste mange år fremover, og det skal betales af de kunder, som bliver i gennemsnitsrentemiljøet,« siger Peter Lindblad.

cliv@berlingske.dk les@berlingske.dk

Artiklen er i indholdsanalysen placeret under slutkategorien: **Analyse.**